Kulturně společenský časopis
na internetu
2008 • 11

DOBRÁ ADRESA

Z obsahu

Fotografie Jana Pikouse, Jany Hunter a Petra Ozogána

Poezie Miroslava Salavy

Jakub Šofar o Kunderově generaci

Zápisy od Apolináře

Obsah:

O čem se (ne)mluví – Severočeský blok III

Petr Ozogán: **Subjektivní fotograf Jan Pikous** (4)

Před Strží

Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek – Zápisy z Apolináře** (10)

Jakub Šofar: **K chaloupce zády, k literatuře čelem 8 – Charakter** (15)

Martin Groman: **Kvítky na tubetějce – XY** (16)

Strž DA

Literatura: Barbora Baronová: **Místo krve prodáváme sami sebe** (20)

Film: Zbyněk Vlasák: **Stopy v Písku** (21)

Divadlo: Barbora Vaníčková: **Nám už to Pepička nezařídí** (22)

Výtvarné umění (Severočeský blok III): Otto Hejnic: **Ze všech možných úhlů** (23)

Za Strží

Kateřina Komorádová: **Mediální (po)věstník na listopad** (26)

Miroslav Salava: **Zase jít do sebe zubatou** (29)

Michal Kliment: **Extase československého filmu – Ducháček to zařídí** (32)

Podobrazník Honzy Hanzla

Opravy pana Worda (34)

Příloha – Severočeský blok III.

Petr Ozogán: **Mizející Tesco** (35)

Jana Hunter: **Fotografie** (42)

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenese přímo na příslušné stránky. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenese přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

DOBRÁ ADRESA

Petr Ozogán: Mizející Tesco (k článku na str. 35)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 11, ročník 9. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štěpán Kučera. Zástupce šéfredaktora: Štefan Švec. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Viki Shock, Michal Šanda, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

báseň měsíce

Christian Futscher
Moji sněhuláci

1
Postavil jsem sněhuláka
Do jehož hrudi jsem zastrčil pytlík
K prasknutí naplněný tekutinou
rudou jako krev
Když se pak objevily děti
Vzal jsem luk a šípy
A vystřelil úplně zblízka
Sněhulákovi šíp do hrudi
Načež se sníh zbarvil rudě...
Reakce
Byly senzační
Zvlášť reakce rodičů

2
Postavil jsem sněhuláka
jemuž jsem strčil do břicha
frankfurtský párek
Pak jsem se vyčural do sněhu
a číhal jsem –
Reakce
Nebyly špatné

3
Postavil jsem sněhuláka
A vrazil mu do hlavy
Propisku –
Žádné reakce

(jedna ze soutěžních básní vítěze
Drážďanské ceny lyriky; pokračování příště!)

Naši milí,

v listopadovém čísle časopisu Host vyšel velký materiál o Dobré adrese. Hodilo by se tedy na tomto místě říct zase něco hezkého o Hostu. Host máme rádi. Zvláště jeho listopadové číslo. Ale i listopadové číslo Dobré adresy se povedlo! Dominují mu liberečtí fotografové Jan Pikous, osobnost nejen liberecké a nejen české fotografie, Petr Ozogán a Jana Hunter. Michal Šanda pro Dobrou adresu objevil zápisky z protialkoholní léčebny z 50. let i básně Miroslava Salavy, ani jedno není moc veselé čtení. Jakub Šofar se staví čelem k literatuře i k „Morytátu o velkém Kunderinim“. A povedl se i Podobrazník Honzy Hanzla o tom, jaké problémy v jazyce způsobují pánové Lord a Gogole.

Martin Stöhr z Hostu říká, že v Dobré adrese cítí obrovskou radost z díla. Snad budete obrovskou radost z našeho díla cítit i vy, čtenáři. Mějte se hezky.

Štěpán Kučera

O čem se (ne) mluví

Subjektivní fotograf Jan Pikous

Horizont ticha (1978)

Osmdesát let, to může být z hlediska vývoje společnosti pouhý okamžik. Osmdesát let ale může být také, měřeno lidským věkem, již dlouhá doba. Osmdesát let přitom oslaví na jaře příštího roku Jan Pikous z Liberce. Znám je především jako fotograf. Dokázal však také vydat několik knih. Ty obsahují mimo jeho fotografií i texty, ze kterých se dá vyčíst, jaká byla jeho cesta k fotografii.

Jan Pikous nemá žádné fotografické vzdělání. K fotografii se dostal oklikou. Jako snad skoro každý mladý kluk začal nejprve skládat v mládí básně. Měl dokonce i odvahu zanést svou báseň „Vesnické ženě“ do deníku Stráž severu. Nějak však nebyla ideologicky správně na výši, proto o ni nebyl zájem. Začal proto psát povídky a eseje. Některé z nich zaslal do redakce Lidové demokracie. Na slávu čekal marně, nikdy mu nic neotiskli. Snad proto se stal fotografem. Fotografování, to je dle něj také hledání a nalézání myšlenek a obsahu, stejně jako v literární tvorbě.

Koupil si starší fotoaparát a začal pilně fotografovat. Navštěvoval jako naprostý začátečník fotografické kroužky, které vedli zkušení fotografové. Protože velmi rád cestoval, začal nejprve fotografovat krajiny. Zpočátku to vypadalo jako běžný koníček. Později začal jen tak pro sebe studovat z knih a časopisů výtvarné umění, které s fotografií v mnohém souvisí.

První úspěchy na sebe na rozdíl od literární tvorby nenechaly dlouho čekat. Jan Pikous se pilně zúčastňoval různých amatérských fotosoutěží a začal postupně některé z nich vyhrávat. Prvním výrazným úspěchem byla fotografie Asfaltéři, se kterou získal v roce 1960 první cenu v Letní fotografické soutěži pořádané fotokroužkem Závodního klubu Textilany v Liberci. Fotografie byla navíc otištěna v časopise Vlnař. První otištěná fotografie, naprosto odlišná od

Kolo osudu (1981)

Pikousových dalších prací. Znamenala však příslib, že má pro něj význam se fotografii důkladně věnovat.

Velký význam nejen pro fotografickou tvorbu Jana Pikouse, ale také celkově pro fotografii na Liberecku, mělo v šedesátých letech Studio výtvarné fotografie. Jednalo se o výběrové sdružení lidí, kteří chtěli tvořit velmi kvalitní fotografie. Nedokázali se spokojit s běžným průměrem. Členem studia mohli být pouze ti, kdo dokázali podávat stabilně kvalitní výsledky. Soustavnou snahou předčit svými fotografiemi kolegy docházelo k neustálému zvyšování úrovně jejich fotografií.

Významnou úlohu měl ve Sdružení výtvarné fotografie Čestmír Krátký, který měl jako pracovník Oblastní galerie v Liberci vynikající přehled o světovém umění a ideologicky a informačně neobyčejně svými vědomostmi studio posílil. Pomohl tomu, že se každý člen studia specializoval na téma, které mu bylo blízké. Tím, že Čestmír Krátký přinesl do studia obecné vědění o fotografii, činnost studia značně obohatil.

Hlavní vliv na práce Jana Pikouse měl mimo již zmíněného Čestmíra Krátkého směr, který v té době propagoval zejména profesor Otto Steinert z německého Essenu. Jednalo se o subjektivní fotografii, kdy námět sám jako by ustupoval do pozadí a hlavní důraz je kladen na výtvarné zpracování námětu. Fotograf se snaží svým obrazem sdělit divákovi své vlastní pocity a myšlenky. Vlastní fotografovaný objekt je přitom jen předlohou pro jeho tvůrčí vyjádření, které může být zpracováno například pomocí tvarové nebo světelné abstrakce. Subjektivní fotografie tudíž nezobrazují realitu, ale představivost autora. Divák má potom možnost nechat se ovlivnit těmito představami, případně si sám vytvořenou iluzi dotvořit.

Subjektivní fotografií se u nás v šedesátých letech zabývali například Emila Medková, Alois Nožička, Vilém Reichmann a Čestmír Krátký. Často se přitom na svých fotografiích zaměřovali na zachycení různých struktur. Častým tématem byly například fotografie s náměty zdí a dalších povrchů, charakteristické soustředěním se na detail, potlačením prostoru a čelním pohledem. Tam nacházeli ve zjednodušení své paralely ke složitému lidskému světu.

Jan Pikous začínal fotografovat zejména na svých cestách přírodou. Snažil se ale vidět krajinu jinak, výsledkem je jeho cyklus horizontů. Každý z nich má jiný obsah, každý z nich působí jinak. Fotografie Horizont ticha je rozdělena tonálně na několik částí, každá z nich se svým samostatným významem. Stejně tak i fotografie Horizont zániku vyniká svým zajímavým rozložením fotografie skládající se ze tří pásů horizontu, které navzájem spojuje dešťová struktura. Tmavý horní horizont, střední světlý s letícím ptákem a spodní horizont s krajinou. Letící pták se tak prodírá živly, zachycuje napětí. Letící pták, to je přitom častá součást Pikousových fotografií, evokující volnost a svobodu.

Mnoho z Pikousových fotografií obsahuje kruhy v různé podobě. Připomíná se tak, že vše se točí a stále mění. Stejně jako v našem životě, kdy jsme jednou nahoře, jindy zase dole. Kruhy jsou tak nejen kolem nás, ale i v nás.

Jednou z nejúspěšnější fotografií Jana Pikouse byl Vdovec, za kterou získal v roce 1965 na mezinárodním přehlídce fotografií v Hongkongu bronzovou medaili. Na výsta-

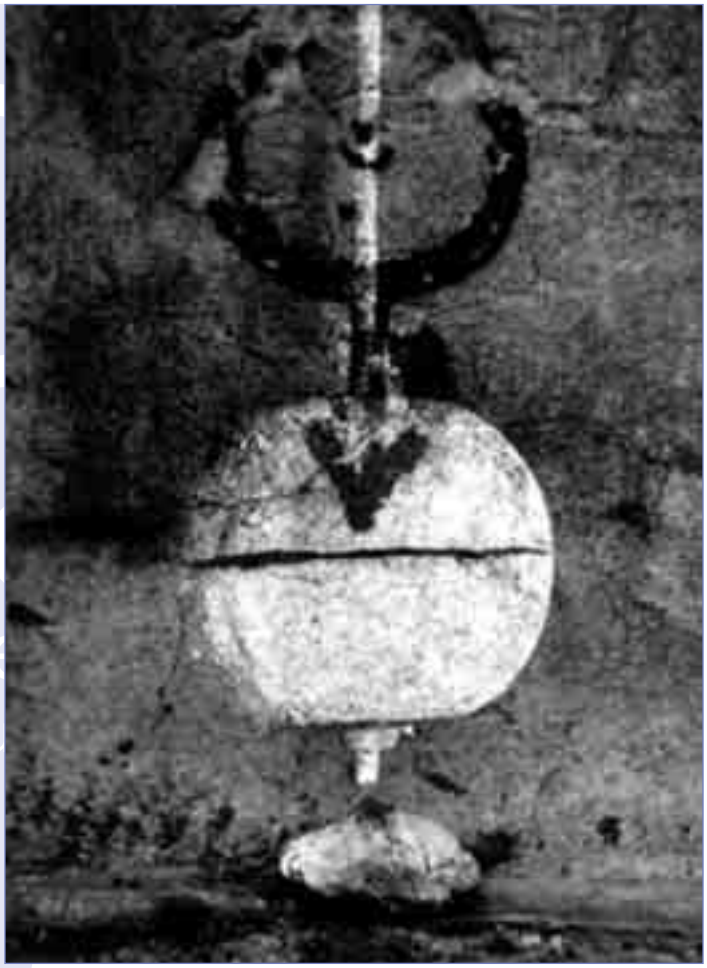

Kyvadlo času (1971)

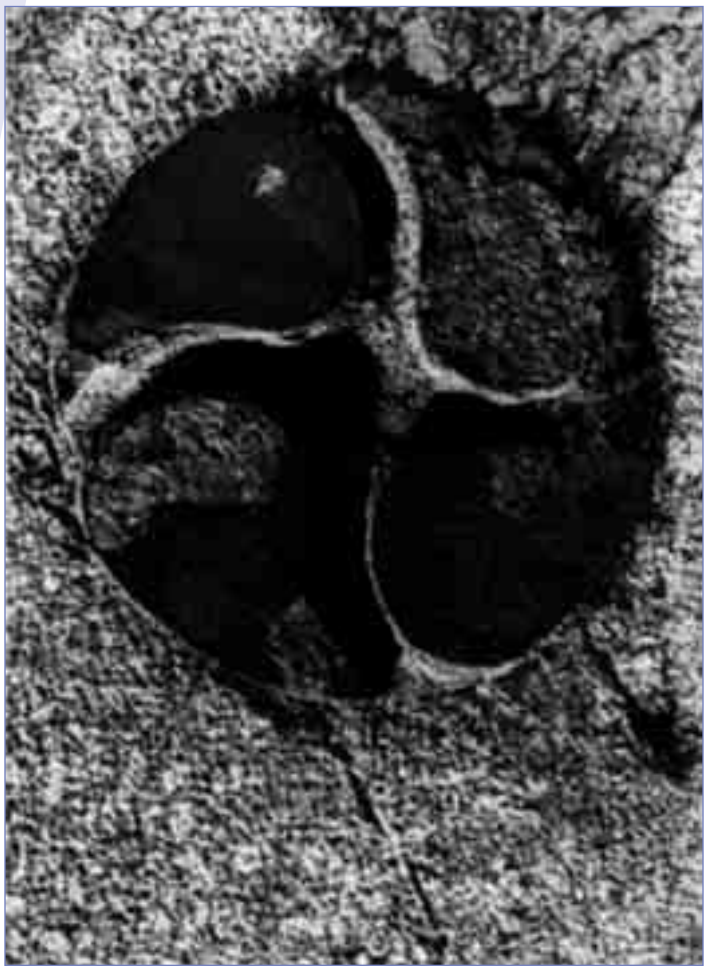

Znamení 1 (1985)

vě byly přitom vystavovány fotografie z celého světa. Stejná fotografie získala krátce předtím také bronzovou medaili na mezinárodní výstavě Interfoto 65 v Jablonci nad Nisou. Fotografie je sama o sobě dost jednoduchá, je však plná symboliky navozující napětí. Vdovec je zde zobrazen v černém obleku na černém pozadí. Zobrazuje se proto jen zadumaná tvář a čekající ruce. Fotografii doplňuje prázdná otevřená klec charakterizující opuštěnost.

Na konci šedesátých let, krátce po vpádu sovětských vojsk na naše území, Čestmír Krátký emigroval. O emigraci vážně uvažoval i Jan Pikous. Byl již dokonce ve Švýcarsku, když však měl na úřadech vyslovit svou žádost, uvědomil si, že by to pro něj nebylo jednoduché. Vrátil se proto nakonec zpět domů. Své názory na státní zřízení si nenechával jen pro sebe. Za své politické postoje byl v roce 1971 vyhozen ze zaměstnání. Pro člověka jeho povahy to byla těžká doba. Poté, co se u něj začaly ve fotografii dostavovat viditelné úspěchy, se vše najednou téměř zhroutilo.

Najít si placené zakázky z oblasti fotografie bylo velmi těžké. Protože bylo nutné nějak uživit rodinu, musel Jan Pikous například i kopat kanály. Byl sice fotograf oceňovaný v různých soutěžích, navíc pracoval delší dobu jako podnikový fotograf. Samostatná výdělečná práce jako umělce ale byla, jak se zdá, téměř nad jeho síly.

Problém byl zejména v tom, že nešel cestou v té době žádané reálné fotografie, zobrazující pravdivou skutečnost. Snažil se místo toho prosadit se svou subjektivní fotografií plnou snů a fantazie. O tu však byl z komerčního hlediska jen malý zájem. Začal například experimentovat s montážemi několika negativů. Vytvářel tak prostor pro svůj vlastní svět, své vlastní vize, daleko od tehdy žádané reality.

Jan Pikous se stále cítil jako umělecký fotograf, nechtěl skončit jako mnoho komunálních fotografů živících se fotografováním svateb a dětí ve škole. Některé i dob-

ře honorované zakázky dokonce odmítal s tím, že tohle on nefotí. Stále v sobě cítil především výtvarné cítění, čistá komerce ho nikdy nezajímala. Podařilo se mu navázat spolupráci s Obchodními tiskárnami Kolín, pro které fotografoval několik let sérii barevných zátiší pro kalendáře. Jeho fotografie byly také použity na obalech gramodesek. Pracoval pro všechny naše tehdejší gramofonové firmy (Supraphon, Panton i Opus). Protože se jednalo většinou o vážnou hudbu, fotografoval hlavně zátiší s přírodními motivy, případně používal i barevné subjektivní fotografie.

Komerční tvorba, kdy musel Jan Pikous pracovat již barevně, jej následně ovlivnila i v jeho volné tvorbě. Začal tvořit barevně i do té doby pouze černobíle vytvářenou subjektivní fotografii. Barva mu dala další výrazové možnosti, jak zobrazit svůj svět fantazie. V osmdesátých letech proto začal postupně přecházet k barevnému zpracování.

Vracel se ke svým původním motivům, tentokrát již v barevném podání. Jeho ideou byla i v barevné fotografii tvůrčí autoreflexe, kdy zobrazovaná skutečnost ztrácí svůj původní význam a stává se metaforickým tvarem. Byl přesvědčen, že tato metoda přesně odpovídá jeho tvůrčímu záměru. Barevným zpracováním si vytvořil větší prostor pro variace struktur a přírodních motivů, kdy se nosnou ideou staly představy jdoucí mimo realitu, zacházející do sfér téměř mimo médium fotografie.

Období komunismu bylo pro Jana Pikouse s jeho vznětlivou povahou velmi těžké. Obrat přinesla až jeho výstava Subjektivní fotografie, která se konala v libereckém Severočeském muzeu v roce 1990. Tam mohl Jan Pikous vystavovat poprvé po pádu komunismu zcela samostatně. Po mnoha letech měl tak možnost ukázat, že jeho úspěchy z šedesátých let nebyly náhodné, že se i nadále vyvíjel. Změnila se doba, změnil se režim, změnil se i styl fotografií Jana Pikouse. Nyní to byly barevné

Přemítání (1967)

subjektivní fotografie, vycházející často z jeho zátiší. S dosavadní komerční tvorbou fotografií do kalendářů se to však nedalo nijak srovnávat.

Výstavu navštívila i japonská historička umění, Hiroe Naito. Té se vystavené fotografie plné jemného umění zalíbily natolik, že se rozhodla vystavit je i v Japonsku. Snad proto, že Pikousovy subjektivní fotografie jsou pro japonskou duši plné křehké krásy, kterou u jiných českých autorů nenašla. První výstava v Japonsku se konala v říjnu 1992 přímo v centru Tokia, ve výstavní síni Kyosera Contax umístěné na hlavní tokijské třídě Ginza. Ta patří k největším a nejznámějším světovým bulvárům. V několika dalších letech následovaly v Japonsku i další výstavy. Možná by se proto dalo říct, že Jan Pikous je v Japonsku znám více než u nás doma. Pro něj to je určitě velké ocenění jeho práce. Přišlo však příliš pozdě.

Pro Jana Pikouse byla série Japonských výstav vyvrcholením jeho tvorby. Bral to jako satisfakci za dlouhá léta, kdy neměl možnost opravdu svobodně vystavovat výsledky své práce. Jasně si však uvědomoval, že výstavy přišly pozdě, že již nedokážou ovlivnit jeho další tvorbu. Kdyby se dostavil takový úspěch před dvaceti třiceti lety, bylo by určitě možné toho dále využít.

Jan Pikous není jen fotograf a výtvarník. Je to člověk, který dokáže převést své vidění do fotografie, je to ale také člověk, který dokáže převést na papír své myšlenky

Ticho (1980)

a sny. Psaní dodává Janu Pikousovi možnost vyjadřovat své pocity stejně jako fotografování. Psaní i fotografování je pro něj důležité, dává mu možnost vyjádřit své myšlenky.

Během posledních let měl Jan Pikous možnost vydat několikrát svou knihu. Kupodivu však nešel cestou vydání monografie svých fotografií. V jeho knihách je proto možné nalézt i texty, které na zveřejněné fotografie volně navazují.

Snad jen první kniha, Od pazderny po Tokio, je čistě textová, bez fotografií. Obsahuje vyprávění o tom, jak se dostal doslova „český Honza“ (Jan Pikous) se svými fotografiemi do světa, až do dalekého Japonska. Další knihy potom již obsahují mimo esejů a fejetonů Jana Pikouse i jeho fotografie. V tom vyniká zejména kniha Velebení a hořekování z roku 2000. V knize „nehořekuje“ Jan Pikous nad nějakými zásadními životními problémy. Vzpomíná v ní na své mládí a na začátky fotografování, nevynechal dokonce ani erotické chvilky se svými některými modelkami. Vzpomíná také na vynucený odchod na volnou nohu počátkem sedmdesátých let, spojený s následnými existenčními problémy.

Vdovec (1965)

Fotografická část knihy navíc podává základní představu o uměleckém směřování Jana Pikouse v období šedesátých až osmdesátých let.

Konečně až šestá kniha Jana Pikouse – Subjektivní fotografie vydaná v roce 2008 – je klasická monografie černobílých fotografií, které vznikly v šedesátých až osmdesátých letech minulého století. Fotografie publikované v knize umožňují nahlédnout do zcela jiného světa, který bývá mnoha lidem nedostupný. Jan Pikous nám dává možnost nahlédnout prostřednictvím fotografií do vlastního světa, který dotváří změnou osvětlení a prolínáním negativů. Známou skutečnost mění aranžováním předmětů a vkládáním symbolů. Výsledkem jsou fotografie, které zachycují svět plný záhad a tajemna.

Je mnoho fotografů, kteří se uznání své práce dočkali až na konci svého života, případně až po své smrti. Dle mého názoru si velké ocenění své práce zaslouží už nyní i Jan Pikous. Fotografii zasvětil celý svůj život. Snad jen proto, že nebyl tak průbojný a podnikavý jako někteří z jeho kolegů, způsobilo, že není dnes tak známý jako oni.

Připravil
Petr Ozogán

Znamení 2 (1985)

Obavy (1968)

Z antikvariátních banánovek

Knihy v této rubrice představované ve skutečnosti v krabici od banánů na chodníku před antikvariátem nenajdete. Antikváři jsou si dobře vědomi jejich ceny, a čím obskurnější je jejich téma, tím je cena vyšší. Nicméně jako ve všem se čas od času objeví pověstná výjimka potvrzující pravidlo. Zápisy z Apolináře jsem našel v banánovce a za 5 Kč koupil v antikvariátu v Hybernské ulici. Je to do papundeklových desek podomácku svázaný ročník 1957 o celkovém počtu 192 stran. Jsou psané na stroji a rozmnožené cyklostylem na zažloutlé, hrubé dřevité papíry; pamětníci podnikových časopisů si určitě vzpomenou. Podle katalogu Národní knihovny vycházely Zápisy z Apolináře pro interní potřebu protialkoholního oddělení psychiatrické kliniky FN 2 v Praze v rozmezí let 1951–1958.

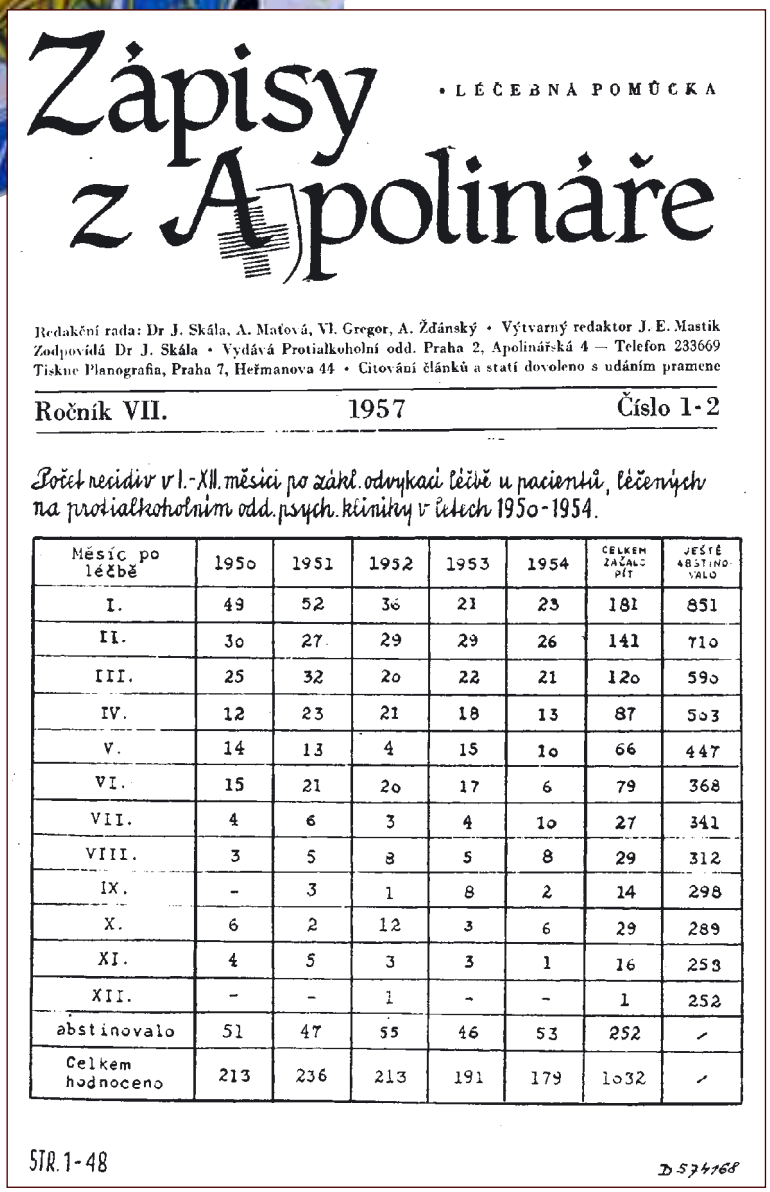

Zápisy z Apolináře

• LÉČEBNÁ POMŮCKA

Redakční rada: Dr J. Skála, A. Matová, Vl. Gregor, A. Žďánský • Výtvarný redaktor J. E. Mastik
Zodpovídá Dr J. Skála • Vydává Protialkoholní odd. Praha 2, Apolinářská 4 — Telefon 233669
Tiskne Planografia, Praha 7, Heřmanova 44 • Citování článků a statí dovoleno s udáním pramene

Ročník VII. 1957 Číslo 1-2

Počet recidiv v I.-XII. měsíci po zákl. odvykací léčbě u pacientů, léčených na protialkoholním odd. psych. kliniky v letech 1950-1954.

Měsíc po léčbě	1950	1951	1952	1953	1954	CELKEM ZAČALO PÍT	JEŠTĚ ABSTINOVALO
I.	49	52	36	21	23	181	851
II.	30	27	29	29	26	141	710
III.	25	32	20	22	21	120	590
IV.	12	23	21	18	13	87	503
V.	14	13	4	15	10	66	447
VI.	15	21	20	17	6	79	368
VII.	4	6	3	4	10	27	341
VIII.	3	5	8	5	8	29	312
IX.	-	3	1	8	2	14	298
X.	6	2	12	3	6	29	289
XI.	4	5	3	3	1	16	253
XII.	-	-	1	-	-	1	252
abstinovalo	51	47	55	46	53	252	-
Celkem hodnoceno	213	236	213	191	179	1032	-

STR. 1-48

D 574768

Zápisy z Apolináře

Beseda s p. Králem (vrchní ošetřovatel)

Zápis o besedě nováčků dne 17. července 1956 s vedoucím lékařem a ostatními pracovníky protialkoholního oddělení psychiatrické kliniky v Praze 2, Apolinářská 4/447

Přítomni: 4 nováčci.

Pan Král seznamuje nováčky s řádem ústavu. Příjem pacientů je ve čtvrtek, propouštění ve středu. Při příchodu má každý pacient právo obdržeti čisté prádlo. Číslo lůžka musí souhlasit s číslem deníku, hrnečku, známek na stravu atd. Při odchodu nebo změně lůžka se hrneček musí odevzdat. Po příchodu se pacientům odebírá krev, a proto v tento den je nutno zůstat lačný. Po několika dnech jsou u pacientů prováděny roentgenové snímky žaludku, srdce a plic. Program zaměstnání pacientů je vždy den předem vyvěšen na chodbě. Rozvrh práce je opakován na ranním hlášení. Za nedodržení rozvrhu jsou trestné body. Stopethyl (Antabus) se béře 2x týdně, zapíjí se vodou a zpívá se. Do dvou dávek Stopethylu nesmí nikdo bez doprovodu opustit ústav. Venerické oddělení se nachází v sousedství protialkoholního a s pacientkami tohoto oddělení je zakázán jakýkoliv styk. Porušení tohoto zákazu má za následek propuštění z léčení. Inventární věci: (smetáky, košťata, příbory atd.), za tyto ručí správa oddělení a ta přenáší ručení na pacienta. Proto je nutné v případu ztráty škodu uhradit. Kouření: na pokojích je naprostý zákaz kouření, kouřit je možno pouze venku. V pracovní době není dovoleno kouřit ani v kuřáckých koutcích. Jakékoliv hry v karty jsou pacientům zakázány. (Připomínají hospodské zvyky.) Na pokoji není dovoleno zbytečné zdržování, naopak od oběda do 14 hodiny je nutno dodržovat klid z důvodu odpočinku. Návštěvy jsou povoleny jen v sobotu a v neděli. Děti ani dospělí nemají do ložnice přístup. Místo pro návštěvy je v létě v zahradě, v zimě a při nepříznivém počasí v jídelně. Za mimořádnou návštěvu jsou pacientovi strhávány 4 hodiny z vycházky. I když léčení je dobrovolné, musí se každý pacient podrobit domácímu řádu. Kdo má konkrétní připomínky, vedení je rádo uslyší, avšak nelze po dvou dnech pobytu se snažit změnit systém vybudovaný na základě dlouholeté zkušenosti. Spoluspráva: skládá se z různých funkcionářů; noví pacienti jsou informováni „Makarenkem“ oddělení. Spoluspráva nepředstavuje žádnou samostatnou složku, nýbrž orgán prohloubení spolupráce s vedením. Volba se provádí po světnicích a je schvalována vedoucím lékařem. Na světnicích jsou voleni důvěrníci, kterým je nutno pomáhat a podporovat je v práci. Rozcvička a sprchování: je povinná jako součást léčby a i když někdo cvičit nemůže, musí ráno nastoupit. Psaní deníku je rovněž povinné. Jinde lékař provádí visitu 2x denně, zde jí však není třeba, a proto, aby měl s pacienty kontakt, je nutno psát deník. Nikdo jiný deník nečte. Nemůže-li někdo sám psát, je povinen kdokoliv ze světnice mu deník napsat. Každý týden se malují nástěnky nebo nacvičuje zpěv a recitace. Každou středu je prováděno kádrování, schůze spolusprávy se rovněž koná ve středu v 11,30 v jídelně. V dalším pan Král odpovídá na dotazy. Dotaz: Jak je možno odsud telefonovat? Odpověď: Z kanceláře ošetřovatelů. Dotaz: Mám jen svoje šaty a žádám pracovní oblek. Odpověď: Co mám rád vydám, avšak mám toho velmi málo. Přijďte, co mám ve skladu, rád vám dám. Tím byla ukončena beseda nováčků s panem Králem.

PŮJDE TO!

Zpráva ze záchytné stanice

Byl převezen na kliniku muž se zraněním. Když totiž opilý přišel domů, žena proti němu vystoupila se sekyrou v ruce. Na štěstí jej udeřila tupou stranou, takže je vyléčení možné. Kdyby byla sekyru obrátila ostřím, byloby to dopadlo mnohem hůře. Muže by odvezli do márnice a ženu by zavřeli. Vidíte, že alkoholismus je dvojsečná zbraň.

Diskuse č. 407

Večer zahájil Dr. Skála některými domácími zprávami. Zmínil se také o případu, který zpracovával jako soudní znalec. Muž, o kte-

Když někdy čekám na svou ženu a postavím se u Pramenu, tu vždycky zjistím k svému bolu, že je to pramen alkoholu.

LEV PETR

rého se jednalo, dostal vypít v době od 8 do 12 hodin celkem půl l kořalky. Při zkouškách byl zjištěn obsah 2 a půl promile alkoholu v krvi. Před tím ale u soudního projednávání svého případu tvrdil, že v den autonehody vypil také jen půl l kořalky a přece měl ještě po 24 hod. 3,5 promile v krvi. Zřejmě tedy u soudu nemluvil pravdu. Poradil mu to advokát, zřejmě ho přijde rada pana doktora trochu draho.

Se souhlasem potkalo se řešení Dr Skály ohledně t.zv. kuřáckého svinčíku. Nabídl kuřákům zatím popelníčky papírové, a přislíbil pro příště popelníčky řádné.

Jako další bod programu byly pohovory se zachycenými osobami. Jako prvý na řadu přichází muž.

Dr Skála: „Prosím pana M. Pane M. doufám, že se domluvíme jako ráno a pak vás pustíme. Kolikrát jste byl na záchytce?“

Muž: (Ve středních letech, velmi špatné výslovnosti, kulhá a do nemožnosti přecitlivělý.) „Sedmkrát.“

Potom, aniž by se ho doktor tázal, mluvil o sobě, jak byl zasypán v roce 1952, má o tom legitimaci, je kulak, v práci ho rozčilují. Dělá na stavbě, kde jsou na něj hrubí. Při tom neustále vzlykal.

Dr Skála: „Ráno jste mi říkal, že jste studoval na stavitele. Můžete mi říct, kolik je 5 x 5, 2 x 14, 6 x 7?“ (Odpověděl sice pomalu, ale správně až na poslední otázku, kde prostě hádal.)

Muž: „Jsem zapsán na nervovém oddělení a potřebuji nové zaměstnání.“ (Pláč.)

Dr Skála: „Ale pane, já bych kvůli tomu neplakal.“

Muž: „Jsem baba.“

Dr Skála: „To vidím, máte ty slzy tak snadno na krajíčku. Myslíte, že se to pitím zlepší?“

Muž: „Já nepiji.“

Dr Skála: „Můžete mi říci kolik pijete?“

Muž: „Jedno nebo dvě piva. Já se hned rozčílím. Když mi někdo něco řekne, neumím odpovědět, tak se rozbrečím a mám vztek. Kdybych nebyl katolík, vzal bych lopatu.“

Dr Skála: „Čím byl váš otec?“

Muž: „Stavitel.“

Dr Skála: „Otec nepije?“

Muž: „Ne a ani nekouří. Byl jsem v koncentráku a potřeboval bych změnit zaměstnání. Buďte tak dobří a dejte mně vědět.“

Dr Skála: „Ráno jste říkal, že jsem esesák. Doufám, že jste o mně změnil mínění. Pane Herejku, doprovoďte pana M. dolů.“ (Muž odchází a děkuje s pozdravem Zaplať Pán Bůh.) „Chtěl bych všem přítomným říci: Až budete míti mouchy, vžijte se do této situace a vzpomeňte si na tento případ. Je to velmi zajímavé. Hned klid a hned zase pláč. K dovršení všeho žije v prostředí, které do nešanuje. Dále prosím paní N. Paní N., jsou tu vesměs našinci, nemusíte se žinýrovat. Po levici sedí pacienti, kteří jsou zde na léčení, po pravici pacienti vyléčení a jejich manželky.“ (Na stupínek si jde sednout žena. Je jí 28 let, na záchytné stanici byla celkem 17 x.) „Proč se tak často dostáváte na záchytnou stanici?“

Žena: „Když se pohádáme se starým, tak se jdu napít. Po prvé jsem zde byla v roce 1953, ale také jsem 1 rok vůbec nepila, to tehdy nebyl můj druh doma. Když se napiji a jdu po ulici, tak jsem hlučná a odvezou mne k vám. Můj druh je také alkoholik. Hraje po hospodách na harmoniku a nikdy nepracoval.“

Dr Skála: „Proč jste s ním?“

Žena: „Jsem na něj zvyklá. Když byl pryč, měla jsem známost a myslela jsem, že to bude lepší, ale pak se vrátil a zůstalo vše při starém. Povahově není špatný, není nad něj lepšího člověka, když není opilý.“

Dr Skála: „Jak dlouho dovede být střízlivý?“

Žena: „Někdy přijde večer, někdy až za dva dny.“

Dr Skála: „Kolik dnů v týdnu je střízlivý?“

Žena: „Opilý je každý den.“

Dr Skála: „Říkáte, že není lepšího člověka, když je střízlivý, ale on vlastně není střízlivý nikdy?“

Žena: „Třeba něco provede a pak je ke mně roztomilý.“

Dr Skála: „Co v tom případě dělá?“

Žena: „To vám nemohu říct. V hospodách, kde hraje, mu většinou dávají místo peněz alkohol.“

Dr Skála: „Můžete říct, čím vyniká vaše opilost?“

Žena: „Jdu po ulici a nejsem klidná, protože mám starosti a také se peru.“

Dr Skála: „V hospodě jste se také prala?“

Žena: Ne, jen dvakrát. Dvakrát jsem byla zavřená.“

Dr Skála: „Co chcete nyní dělat?“

Žena: „Chci jeti do Příbrami, tam se vydělají peníze.“

Dr Skála: „Na co potřebujete peníze?“

Žena: „Takto jsem odkázaná na něj, co přinese, a to je tak 20–30 Kčs denně. Mám 3 měsíce staré dítě. Kdyby nepil, přinesl by i 100 Kčs. Chtěla jsem jít dělat do továrny neb k tramvaji, ale nechtěl mne pustit. Říkal, že jsou tam samé...“

Dr Skála: „Má někdo otázku k paní N.?“

P. Valer: „Proč nechodíte na antabus?“

Žena: „Nedělal mi dobře.“

Dr Skála: „Když pojedete do Příbrami, myslíte, že se situace zlepší?“

Žena: „Budu chodit pracovat a pravidelně spát. Tady chodíme spát ráno a prospíme celý den. Na příklad když hraje můj starej ve Strašnicích do 2 hodin ráno, dostaneme se domů až ve 4. Musím chodit s ním, abych něco zachránila.“

Dr. Otterová: „Co bude s vaším dítětem, když odejdete?“

Žena: „Nechám jej zatím v Krči, tam může být až do 1 roku.“

Levice: „Kolikrát byl váš druh na záchytné stanici?“

Žena: „Asi 5 x. Když se pere v hospodě, bojí se ho i SNB.“

Dr Skála: „Já osobně bych vám radil opustit druha a nejezdit do Příbrami. A nyní pane Herejku odveďte paní N.! Chce snad někdo z přítomných něco dodat?“

Př. Urban: „Hodila by se na ni dlouhodobá léčka.“

Dr Skála: „Tady jste krásně viděli alkoholismus v kostce.“

Požádali jsme opozdilce, aby napsali, proč přišli pozdě; tak pan Peterka napsal: šel jsem z práce, pan Haura: nezavádějte novoty, pan Kudrna: manželka měla dlouhé tkaničky a nemohli jsme tak rychle jít, pan Kaněra: chodím již 4 dny filmovat po hospodách a jsem vyčerpán.

Stan. Kotulán: Mých prvních 10 let abstinence

Před léčením: řada lidí našeho druhu o mně vypráví, že já jsem do ústavu vůbec nepatřil, čili jsem nebyl žádný piják. Tak vám vážení přátelé pro zajímavost a posouzení uvedu jen několik případů. V jednom slovenském okresním městě, kde jsem byl zaměstnán jako úředník politické správy jsem šel na nádraží k obědu. po obědě jsem se již do kanceláře nevrátil. V ovíněném stavu jsem vskočil do rozjíždějícího se rychlíku a dělal jsem detektiva a ve vlaku pokud se na to pamatuju jsem proháněl 2 prodejné ženštiny a pak jsem zas z rychlíku za jízdy vyskočil. Při špatném seskoku jsem ztratil brýle, klobouk a hůl a klidně jsem si to šupajdil okolo štreky do stanice, kde bylo obrovské zděšení, poněvadž se toto odehrálo na hlavní trati Praha – Budapešť a vzápětí po mém seskoku jel mezinárodní rychlík v protisměru.

Jindy jsem zase ze sebe dělal dělostřeleckého štábního kapitána a vehementně jsem dokazoval a kreslil, že úhel výstřelu rovná se úhlu dopadu, theoreticky jsem přestřeloval vysoké hory, aniž bych k tomuto odbornému výkladu měl odborné předpoklady. Nebyl jsem totiž ani vojínem, neřku-li důstojníkem.

Jednou jsem zas přišel do Brna na nádraží do kanceláře výpravčího a choval jsem se jako jeho kolega, který ho přišel vystřídat ve službě.

A tak ten můj život běžel s většími nebo menšími obměnami čím dál tím hůře. Tak se stalo, že před 10 lety jsem byl prakticky se svým rozumem a silou v koncích. Neměl jsem již žádného jiného zájmu, než si někde opatřit Kčs 150,– a koupit si litr rumu: to bylo tehdy moje největší štěstí a pokládal jsem se po požití tohoto za nejšťastnějšího tvora.

Tak se stalo, že dne 10. prosince 1946 tajemník ředitelství velkého zdravotního institutu Stan. Kotulán v doprovodu své drahé choti nastupuje na odd. 102 psychiatrické kliniky prof. dr. Myslivečka.

Ladislav Přáda

Milí spolubojovníci, předem vás všechny srdečně zdravím a prosím za prominutí, že

píši tak pozdě, neboť jsem měl po svém návratu do Brna mnoho starostí. Jistě víte, že jsem byl z toho hrozně vyděšenej. To víte, po tak dlouhé době se zase honit za tou koženou koulí. Ještě nejsem docela v pořádku, musím hodně trenovat a běhat. Největší legrace byla, když jsem se byl přihlásit ke kontrole v Brně, nevěděli vůbec co se mnou mají dělat, byl to asi nějaký nováček v těchto věcech, protože se mne ptal kolik a kdy to mám brát (antabus), jako by to byl nějaký aspirin. Ze začátku se našli lidé, kteří mi to léčení plně schvalovali, ale někteří zase říkali, že je to stejně na pendrek že budu zase pít. To co jsem říkal dr. Skálovi na přednášce. Můžu Vám s klidným svědomím napsat, že se zatím držím dobře a daří se mi to a nedělá mi to žádné potíže. Přednost je také velká v tom, že se straním společnosti, která mne do toho nutila a když náhodou někoho potkám, řeknu mu plnou pravdu, že jsem byl na léčení a s touto věcí chtěl opravdu skoncovat. V mém mužstvu již vědí, co asi potřebuji a nemůže se mi stát, že by mne k tomu někdo nabádal a naopak mě usměrňují, abych nevyjel z kolejí. Vše jsem o léčení v Apolináři našim chlapcům vyprávěl, sledovali ten můj výklad s velikým zájmem a zamrzelo mě, že jsem neměl při ruce moje elaboráty z přednášek, abych jim přečetl a dokázal skutečné příběhy. Rád si vzpomenu na chvíle v Apolináři, který mně byl velkou vzpruhou v mém dalším životě, zdravím všechny známé i neznámé, kteří chtějí, až

se vrátí z Apolináře nastoupit cestu v abstinenci.

Až přijedu v sobotu do Prahy, zakoupím si všechna čísla „Apolináře“.

Gregorováci držte se, ať neuděláte naší světnici hanbu, těším se na shledanou.

Zdraví Vás srdečně Ladislav Přáda

(pozn. Ladislav Přáda (1932–1995), jeden z největších talentů, které kdy český fotbal měl. Slibnou kariéru narušil a posléze předčasně ukončil jeho způsob života. Začínal ve Hvězdě Trnovany, odkud přestoupil do Slavoje Liberec. Jako většina tehdejších fotbalových hvězd se roku 1954 se stal členem ATK Praha. V roce 1956 odešel hrát do Brna, na další sezonu do Spartaku Hradec Králové a následující rok do Příbrami. Reprezentoval 10x v letech 1953–1956. Zemřel v bídě v odstaveném vagonu na žižkovském nákladovém nádraží.)

Patroni Apolinářských světnic

G r e g o r Vladimír, nar. 1920, léčil se v roce 1950 a od té doby nepřetržitě abstinuje. Je ženatý, zaměstnáním účetní. Je jedním z nejagilnějších pracovníků z řad pacientů, zúčastnil se v roce 1953 tříměsíční protialkoholní brigády ministerstva zdravotnictví v ostravském kraji, je členem redakce Zápisů z Apolináře a po všechna léta je pravidelným návštěvníkem pátečních diskusí KLUS.

M i z e r a Václav, nar. 1907, léčil se koncem roku 1949 a od té doby naprosto abstinuje. Je ženatý, zaměstnáním grafik. Po svém propuštění se staral o výtvarnou propagaci a nakreslil stovky nástěnek a plakátů. Do roku 1953, kdy se odstěhoval z Prahy, byl výtvarným redaktorem Zápisů z Apolináře.

M r s k o š František, nar. 1901, zaměstnáním slévač, léčil se po roce 1950 a od té doby nepřetržitě abstinuje. Je vdovec. V prvních letech své abstinence byl předsedou závodní rady velkého pražského závodu, kde podstatně snížil konsum piva a zvýšil tak značně výkonnost na svém pracovním úseku.

P o c h Jindřich, nar. 1907, léčil se v roce 1950, od té doby abstinuje. Je ženatý, zaměstnáním hostinský. Aktivně spolupracoval s protialkoholní poradnou v Ústí nad Labem, při které založil KLUS.

T i c h n a v s k ý Bohuslav, nar. 1902, léčil se v roce 1950 a od té doby abstinuje. Je ženatý, povoláním řídící učitel. V prvém roce po propuštění s oddělení proslovil 50 protialkoholních přednášek ve svém okrese a jako nejagilnější spolupracovník byl odměněn prostřednictvím Ústřední rady odborů zimní rekreací. V roce 1954 prodělal na oddělení odvykací léčbu antinikotinovou, přestal kouřit a přibyl o 10 kg.

Připravil
Michal Šanda

K chaloupce zády, k literatuře čelem (X)

Key word: charakter

Možná by se lépe hodilo staré poctivé slovo *karakter* (pořád se nemohu zbavit v uších mi hnízdícího vyznání z jeviště: *jsem jenom starý karakterní herec*). Taky by se to mohlo jmenovat *Morytát o tom, jak si velký Kunderini vytáhl z talonu tarotových karet obrázek Viselce.*

Celé to otočím a to, co se píše na konec, jako vyznání a vyznění, napíšu úplně na začátek. Celá kauza Kundera skončí jenom větším zájmem o jeho knihy a tento zájem bude přicházet ze segmentu potenciálních zákazníků (nepíšu záměrně čtenářů), kteří před kauzou jeho jméno vůbec k ničemu nevztahovali. Neboť tak funguje mediální trh: jméno probouzíme k ekonomickému životu přidáním nadhodnoty, která není vůbec hodnotná (užitečná).

Několik poznámek učiním i přesto, že se tak stávám spolupachatelem této seance, která je zbytečná a nesmyslná a která svou existencí blokuje komunikační dálnici. Je to taková větší nehoda na dálnici D1 odpoutávající pozornost. Staré horácké přísloví praví: všechna hovna si myslí, že se musí setkat v jedné senkruvně. Jenže není z toho úniku. Ordinované mlčení (a zůstat filozofem) by pak v důsledku znamenalo konec pluralitu slov.

- Badatelé ať bádají a spisovatelé ať spisují.
- Delegovat morálku či posílat ji jako tichou poštu je nemorální.
- Slušnost umělce vztahujeme k času, který je společný s námi, čím více se s tímto časem rozcházíme, tím více nám je to jedno.
- Viditelnost fleků cizích osob je nabídkou na zneviditelnění fleků našich.
- Sdílením neštěstí cizích osob si utužujeme své trpitelské ambice.
- Lhát (a krást) se má. Jak jinak se dokážeme odlišit od zvířat?
- Cesta do ráje i do pekla je osázená stejnými stromy.
- Milan Kundera je francouzský spisovatel českého původu.

To by tak bylo vše.

A teď ještě dodatek. Na druhém počítači vedle mě zrovna naskočil titulek zprávy: *Nekastrujte devianty, vyzývá Evropa.* Povedené a načasované.

Kunderova umělecká generace je dnes v letech, kdy by měla uklízet stoly a šuplata, i ta tajná. Měla by být vyrovnaná sama se sebou a k sobě pokorná, je totiž poslední, která nám může podat osobní zprávu o šílenstvích 20. století, o holocaustu, falešném nadšení a optimismu, o kriminálech a pochodech pod tribunami, o americkém brouku a budovatelském nadšení, o strašidlu komunismu, o plánované sebekritice, o zradách a Zradách. Je to generace, která se pasovala na svědomí národa.

Místo toho se stále obává, že je jednou, přes všechny doklady proměn tohoto světa, navštíví kontrolor místní organizace, zda mají dobře vylepené členské známky. Zda se jim někde neodchlipuje růžek.

Nejostudnější je, že se zase ve hře objevila fráze „taková tehdy byla doba“, zase si díky Kunderovi mnozí z těch, kteří podlehli vábení melodií o lepších zítřcích, mohou omlouvat svoje omyly (které jim už dnes, mimochodem, nikdo nevyčítá), že je proměňují ze zvláštního na obecné. Urážejí tím statisíce lidí bez uhlířské víry žijících obyčejné životy v přirozené lidské slušnosti.

Ale hlavně že se furt něco děje...

Jakub Šofar

Kvítky na tubetějce

Důvěřuj, ale prověřuj aneb Kolik zbytečných lidí je v tvé redakci, soudruhu?

Prověrka – takový kvítek jsme dnes nechali vyrůst na čacké tubetějce. Však k nám taky přišla ve své nejrozkvetlejší podobě právě od východu. Zakořenila. Bodejť by taky ne, v Čechách, kde každý přece tak rád kouká sousedovi do talíře, jestli v polívce náhodou nemá větší oka.

Po únoru 1948 KSČ doširoka otevřela dveře a nabrala do svých útrob každého, kdo přišel. A ještě to bylo málo, a tak naháněla další. Až straníků u nás byly dva miliony. Už v říjnu 1948 ale začalo z toho guláše pobolívat bříško. Navíc sovětský vzor velel rozbujelý les hlav prostříhat, aby ty zbylé měly hustější čupřinu. A tak nastoupily na řadu prověrky.

Měly ukázat, kdo je vhodný straník a kdo by mohl působit potíže. Do strany se přihlásilo mnoho úředníků, kteří členství v partaji považovali za dobrý prostředek ke kariéře. Takže KSČ přestávala být dělnickou stranou. Samozřejmě mnoho členů bylo komunisty jenom na papíře – zaplatili si své poplatky a chtěli mít pokoj, jenom mě neotravujte schůzováním... Takže v říjnu 1948 přišla první prověrka, ale výsledek byl chabý. Vyloučených bylo mizivě málo. A tak se prověrky ještě několik let opakovaly – v letech 1950–1951, po měnové reformě 1953, po roce 1956 a samozřejmě také po roce 1969.

V roce 1950 dostali také novináři ve všech redakcích prověrkové dotazníky. Vyplnili a šli před komisi, která pak zaujala příslušné stanovisko a hlásila to nahoru.

Takto vypadal dotazník:

Vážený soudruhu! Vážená soudružko!

Předkládáme Ti otázky, které je třeba zodpovědět při prověrce vedoucích politických redaktorů a prosíme Tě, abys podrobnou odpověď odevzdal /a/ do tří dnů u s. Špitze v tiskovém odd. ÚV KSČ.

1/ Od kdy jsi členem strany, v které organisaci si byl přijat, kdo Tě doporučil?

2/ Jakými stranickými funkcemi jsi prošel, jaké funkce zastáváš, na jaké stranické porady jsi zván?

3/ V které politické straně jsi byl organisován za první republiky a po okupaci, do kdy a jaké jsi tam zastával funkce?

4/ Vyžaduješ si při své činnosti pokyny stranických orgánů a plníš je? Jak spolupracuješ se závodní organisací KSČ?

5/ Jak pečuješ o zvýšení politické úrovně své i svých spolupracovníků?

6/ Jak ses zúčastnil únorových událostí a očisty v redakci?

7/ Jak reaguješ na šíření maloměšťáckých pomluv a maloměšťáckých nálad v redakčním kolektivu a jinde?

8/ Setkáváš se s tím, že čtenáři nebo spolupracovníci nejsou s Tvou prací spokojeni? Jak se k tomu stavíš a jak se snažíš o nápravu?

9/ Jak prosazuješ ve své práci linii strany? Jak plníš usnesení novinářského sjezdu?

10/ Jaký je Tvůj poměr k šéfredaktorovi, redaktorům a zaměstnancům administrace a tiskárny?

11/ Staráš se o lepší organisaci redakční práce?

12/ Vyskytují-li se ve Tvé redakci pokusy o ovlivňování novinářské práce různými dary atd., co proti tomu děláš?

13/ Dodržuješ redakční usnesení týkající se nástupu do práce a pracovní doby služeb atd.

14/ Kolik zbytečných lidí je v Tvé redakci a kdo?

15/ Co soudíš o své odborné kvalifikaci a co děláš a uděláš pro její zlepšení?

16/ Jak a kdy ses dostal k novinářské práci a kde jsi pracoval za první republiky, za okupace a po osvobození?

17/ Jaká byla Tvoje činnost od Mnichova do osvobození a od 1945 do února 1948, zejména novinářská a publicistická?

18/ Byl jsi za okupace vyznamenán, dostal jsi pochvalu nebo nějakou odměnu?

19/ Jaké je Tvoje původní povolání?

20/ Jaký je Tvůj sociální původ?

21/ Jaké jsou tvoje majetkové poměry?

22/ Jak se snažíš o to, abys jako novinář byl skutečným mluvčím pracujícího lidu a jak si ověřuješ, jsi-li jím?

23/ Jaké jsou tvoje hlavní chyby?

24/ Nakonec Tě žádáme, abys nám podal krátkou politickou a mravní charakteristiku svých nejbližších spolupracovníků v redakci.

To je přesně ta doba, o které se dnes tolik povrchně píše kvůli kauze Milana Kundery. Tu nechejme stranou, ale jenom si sami představte, co by vám nutnost odpovědět na pár takovýchto otázek udělala se žaludkem? Tak schválně:

Jsou u vás v práci nějací lidé zbytečně?
To nemohu posoudit.
Tak svou práci asi neberete dost vážně. Jste tam potřeba?

A mám vás, neříkejte, že ne. Ale zpátky k prověrkám. Dotazník máme, odpovědi tušíme. Co z toho asi komise vyvodily? Nejprve Prověřovací komise ÚV KSČ pro ministerstvo informací, rozhlas, film a tisk:

Prověrky v redakcích

V únoru (1951, pozn. aut.) *byly zahájeny pracovní prověrky v redakcích. Jejich účelem je zjistit přesný stav kádrů, zjistit, jaká kádrová opatření je nutno udělat.*

Prověrku provádí SČN ve spolupráci s těmi organisacemi, které jsou vydavateli jednotlivých novin. Byly ustaveny čtyřčlenné komise:

Prověrka byla zahájena v redakcích: Práce, Zemědělské noviny, Mladá fronta, ČTK, Rozhlas.

Do konce června má být dále prověřen Zpravodajský film, Lidové noviny, Obrana lidu.

Prověrka má být postupně provedena také v týdenících a ostatních časopisech – podle jednotlivých nakladatelství.

Prověrka odhalila velké, závažné kádrové nedostatky. Její průběh ukazuje, proč náš denní tisk není na žádoucí výši a proč se často dopouští hrubých chyb. Je tomu tak především proto, že redakce nejsou dostatečně kádrově zabezpečeny.

Kritická situace je zejména v P r á c i /kde prověrka končí/. Tato redakce stagnovala, nebyla doplňována novými, zvláště dělnickými kádry. Za celý minulý rok nebyli na př. přijati noví lidé. Kromě toho se dlouho udržoval nepřátelský poměr mezi vedením redakce a or-

10/ Jaký je Tvůj poměr k šéfredaktorovi, redaktorům a zaměstnancům administrace a tiskárny?
11/ Staráš se o lepší organisaci redakční práce?
12/ Vyskytují-li se ve Tvé redakci pokusy o ovlivňování novinářské práce různými dary atd., co proti tomu děláš?
13/ Dodržuješ redakční usnesení týkající se nástupu do práce a pracovní doby služeb atd.
14/ Kolik zbytečných lidí je v Tvé redakci a kdo?
15/ Co soudíš o své odborné kvalifikaci a co děláš a uděláš pro její zlepšení?

ganisací KSČ. Nejsou vůbec svolávány celoredakční porady atd.

V Zemědělských novinách byla prověrka již dokončena. Ukázalo se, že je potřeba postavit na vedoucí funkce v redakci politicky vyspělé soudruhy, o které by se mohl s. Nedvěd opřít. To je nutné zvláště vzhledem k zaneprázdnění s. Nedvěda.

V Mladé frontě je poněkud odlišná situace. ÚV ČSM rozhodl se provést prověrku v Mladé frontě ještě dříve, než k tomu přistoupil SČN, a sám jmenoval komisi. Po prvních dvou schůzích došlo k výměně šéfredaktora. Nyní prověřování pokračuje. Také v Mladé frontě je kádrový stav špatný.

V ČTK bylo prověřeno zatím domácí zpravodajství. Ukázalo se, že zde jsou v některých případech lidé nespolehliví a že redakce se skládá většinou z nedostatečně kvalifikovaných lidí. Organisaci ČTK bude třeba změnit. Největší slabinou však je, že ČTK nemá již dlouho ani šéfredaktora, ani zástupce.

V rozhlasovém zpravodajství byla zjištěna poněkud lepší situace. Je třeba zbavit redakci některých živlů /Komenda/.

Jestli takto tristní byl stav v hlavních denících, na které aparát strany mohl dohlížet pěkně přímo, jak to asi vypadalo v krajích, kam ostříží oko jen tak nedohlédlo?

<u>Zpráva</u>

Zprávy o prověrkách v krajských odbočkách Československého svazu novinářů jsme obdrželi z krajů: Plzeň, Pardubice, Hradec Králové, Olomouc, Jihlava, Ostrava, Brno, Karlovy Vary, České Budějovice, Ústí nad Labem.

Chybí zpráva z odbočky Liberec a Gottwaldov.

Zpráva z olomoucké odbočky je neúplná a soudruzi slíbili, že ji dodají do 14 dnů.

Znovu bude třeba přezkoumat prověrku v Českých Budějovicích.

<u>Plzeň:</u>

Na základě prověrky byli již propuštěni redaktoři: vrbová, - Rozhlas od 1.10.1950, F. Hořejš – rozhlas od 1.1.1950, Dubský – Práce od 15.9.1950, Kopecký – Zemědělské noviny. Je nutno zjistit, zda byli vyškrtnuti také ze Svazu Československých novinářů.

<u>Důvody:</u>

Liberti Vrbová – politicky velmi nespolehlivá, stýká se s reakčními živly.

František Hořejš – politicky nespolehlivý, udržuje styky s reakčními živly.

František Dubský – v okupaci znám jako šmelinář, jeho postoj k lidově demokratickému zřízení naprosto vlažný. Stýká se se samými pravicovými sociálními demokraty.

Kopecký byl prověřován v pražské redakci Zemědělských novin, takže posudek nemáme.

<u>Další návrhy:</u>

1/

Vyšetřit okupační činnost Josefa Drmla – Zpravodajství KNV/za okupace pracoval v ČTK a v Tottově oranisaci/.

2/

Pensionovat l. Zieglera – ČTK/ starý úředník, pro redakční práci se nehodí/.

3/

Přešetřit okupační činnost Vladimíra Pavlara – rozhlas/za okupace příslušník protektorátní policie/.

4/

Ihned propustit Mariri Jáchymovou – rozhlas/politicky nespolehlivá, vede neuspořádaný osobní život, nestačí na úkoly/.

5/

Ihned propustit Karla Kindla, rozhlas /rozkladný živel, politický prospěchář, na dané úkoly nestačí/.

<u>Pardubice:</u>

1/

Ihned propustit redaktora Pilňáčka – Lidová demokracie /politický intrikář, ochotný sloužit každému režimu. Za okupace jezdil na porady k Moravcovi, Wernerovi a pod. Starý novinář-rutinér,/

2/

Propustit redaktora Herynka-Práce /politicky nemá jasno, práci v novinách pokládá jen za „dobré" zajištění své existence. Pracuje jenom v „úředních" hodinách. Aby si zajistil místo v redakci informoval falešné ústředí redakci o své politické příslušnosti. Tvrdil, že je členem KSČ, ačkoliv se nikdy do strany nepřihlásil.

<u>Jihlava:</u>

1/

Ihned vyloučit Krala Kleina, Svobodné slovo /v okupaci odpovědným redaktorem Zpravodaje Českomoravské vysočiny, který svým obsahem sloužil plně fašistům./

2/

Vladimír Železný, redaktor Zemědělských novin /za první republiky úředníkem okresního sekretariátu republikánské strany, za okupace okresním tajemníkem Národního souručenství, po revoluci vedoucím redaktorem soc. dem. časopisu „Budujeme" v Pardubicích. Tento časopis vedl štvavé kampaně proti KSČ. Podle sdělení redakce Zemědělských novin, je Železný již propuštěn. Je nutno zjistit jak je to s jeho členstvím ve Svazu čs. novinářů./

<u>Olomouc:</u>

1/

Pensionovat redaktora Vladimíra Jahna, Zemědělské noviny. /Starý člověk, nestačí naprosto už na dané úkoly/.

2/

Ihned propustit redaktora Vlastimila Knejzlíka z časopisu „Rádce z Předmostí". /Projevuje se jako reakční živel/.

3/

Ihned propustit Jiřího Kodýtka, z redakce Lidové Obrody v Olomouci. /Kodýtek musel již v r. 1945 odejít z armády, kde byl jako důstojník, jako redakční tajemník lidoveckého a reakčního deníku „Našinec" byl znám svým reakčním postojem a poúnorové očistě byl suspendován z tohoto místa./

Karlovy Vary:

Propustit Františka Korbela – Zpravodajství KNV. /Umožnit mu přeřazení do jiného zaměstnání: starý člověk, invalidní/.

České Budějovice:

1/

Miroslav Nýdl, ČTK /nespolehlivý, v novinách může škodit – propustit./

2/

Dr. Karel Dobeš, Svobodné slovo /nepevný intelektuálský živel, v redakci se scházejí reakční živly. /Nenalezl dosud správný poměr k budování socialismu – propustit./

Hradec králové:

1/

Vyšetřit minulost Vladimíra Brunáta – rozhlas, který pracoval v Ústí nad Labem. Odbočka v Hradci Králové nedoporučuje jeho kladné prověření. /přiložen posudek z Ústí n/L – propustit.

2/

Propustit Miroslava Pihrta – rozhlas /politicky a třídně neuvědomělý, byl sociálním demokratem, při sloučení nevstoupil do KSČ. Neposkytuje záruky odpovědné rozhlasové práce./

3/

Přeřadit do jiné redakce redaktorku Annu Sokolovou – Práce. /Krajská odborová rada v Hradci není spokojena s její prací/.

4/

Odbočka nedoporučuje k prověření Jiřího Pallu /pracuje povrchně, je politicky a třídně neuvědomělý./

Ústí nad Labem:

1/

Antonín Tyc – Zpravodajství KNV – ihned propustit./ V okupaci vydával „Mělnické listy“, časopis, který sloužil nacismu a byl v květnových dnech okamžitě zastaven./

2/

Přešetřit okupační činnost Bohuslava Vávry – redaktora Mladé fronty /za okupace pracoval v redakci Moravcova listu mladých a ve Zteči./

3/

Propustit Hugo Kamínského – ČTK /projevuje se u něho nepoctivost v novinářské práci. Není záruka, že bude poctivě plnit úkoly novináře při budování socialismu./ Přešetřit hlouběji jeho minulost.

Ale nedejme se mýlit – jenom pro ilustraci. Vladimíra Brunáta sice v roce 1951 prověrky doporučily k propuštění, kdo ví, jakou měl přece minulost. Ale v rozhlase tento reportér zůstal. A jestli jste poslouchali třeba přímé přenosy z prvomájových manifestací na Letné v době, kdy z tribuny mával Gustáv Husák, hlas Vladimíra Brunáta vám jistě bude ještě dnes znít povědomě. Prověrky byly sice pro většinu lidí, kteří jimi neprošli, konečná nejen ve straně, ale třeba i v práci a vůbec se dostali rázem na okraj tehdejší společnosti. Ale jako obvykle nic není tak horké, aby se ani prověrka nedala nějak... Prověrky po roce 1969 byly o poznání horší než ty, které jsme tu dnes viděli.

Připravil

Martin Groman

ČESKÁ LITERATURA DNES

NAIVISTÉ

České centrum Praha se v pátek 21. listopadu od 19 hodin otevře básníkům čistého srdce: Emilii Puldové a Mnoháčku Zgublačenkovi. Na večeru, který slovem zahájí kritik Jaroslav Balvín, autoři uvedou své knižní novinky: Zgublačenko sbírku Modré hravo, Puldová svazek Psáno srdcem. A nejen to: oba vystupující svoji poezii doprovodí originální muzikou.

Literární publicista Jan Nejedlý o díle Puldové a Zgublačenka napsal: „Naivista vrací do poezie hru. Hru slov, hru rýmů, hru humoru. Jako bychom už zapomněli, že básničkám se můžeme i smát... Vrací poezii také dětsky bezelstné vnímání světa... A možná činí naivista ještě víc: vrací poezii k současnosti...“

Kontakt: České centrum Praha, Rytířská 31, Praha 1, tel: 234 668 507
email: ccpraha@czech.cz, www.czechcentres.cz

Strž prostředek (velký recenzní

Místo krve prodáváme sami sebe

Tragický obraz Číny visí v představách Evropanů jako strašidlo. Komunismus s tvrdými kapitalistickými rysy katastrofálně bují do apokalyptických rozměrů, minimálně v našich evropských myslích.

Kdybyste se rozhodli prodat svou krev, nezapomeňte si po odběru zajít na talíř smažených vepřových jater a dva liangy rýžového vína. Deset dní pak nesmíte spát s žádnou ženou a jenom čekat, než se obnoví vaše síla. Nejeden Číňan už za porušení pravidel zaplatil životem. A co kdybyste zkusili podvádět a krev si rozředili alespoň deseti miskami vody, než ji prodáte dál? Raději na to honem zapomeňte, nebo vám praskne močák jako A-fangovi…

Tragický obraz Číny visí v představách Evropanů jako strašidlo. Komunismus s tvrdými kapitalistickými rysy katastrofálně bují do apokalyptických rozměrů, minimálně v našich evropských myslích. Ponechme stranou souboj prozápadní a čínské propagandy, byť právě jejím vlivem jsou naše znalosti o Číně stereotypní a stagnující. Vyslyšme třetí stranu – jednoho z nejuznávanějších autorů současné čínské literatury, Jü Chua. Pokud k příběhu Sü San-kuana, rozvážeče vláken kokonů bource morušového v továrně, přistoupíme tak, jako by byl jednoduchou dokumentární čtrtou zásadních okamžiků obyčejného čínského člověka, vyděsí nás prostota stereotypu. A ta představa není příjemná. Jak děsivý a bezútěšný může být život člověka omezeného na věčné shánění potravy bez toho, aby měl čas si vydechnout. Žádná zábava, žádná okrasa, nic. Jen věčný boj o kus žvance, degradující člověka na zvíře, které nezná význam slov kultura života. Naštěstí autorův příběh není tak těžký a dusivý jako námi přijímaná realita. Jü Chua jej rozbíjí absurdními scénkami, situacemi, do detailu rozpracovanými nízkými duševními pochody. Ty zjemňují i jinak běžné a velice brutální výjevy společenského chování čínského politického systému. Ponižování, útlak, buzerace, demagogie, podlézání, vlezdoprdelnictví a úplatkářství. I tomu se můžeme pousmát, i když nám z toho bude špatně od žaludku.

Příběh by mohl sestávat z několika drobných tematických kapitol. Nevěra Sü Jülan, smilná zrada Sü San-kuana, handrkování o I-leho otcovské poručnictví, veřejné lynčování a ponižování Sü Jülan, shazující subjekt žena do nejsmrdutější hloubky, zatímco muž zůstal nepotrestán. Náměty jako vystřižené z antické tragédie. V evropské literatuře je ale rozehráváme s větším patosem a méně dokumentárně. Snad se nám budou zdát některé kapitoly knihy až absurdní, ale to možná proto, že zatímco v obraze Číny, jak jej prezentuje Jü Chua, jsou zjevné, u nás si svá traumata pečlivě schováváme za dveřmi doma nebo v našem svědomí. Pokud se na příběh podíváme jako na synonymum, polije nás horko. Oč je život v Evropě míň asurdní? Oč bohatší? Snad jsme jen víc povrchní a rozmařilí, ale všední koloběh zůstává. Místo krve prodáváme sami sebe. V tom má Jü Chua pravdu.

Barbora Baronová

Jü Chua: Dva liangy rýžového vína (Dokořán, 2007, přel. Petra Martincová)

Stopy v Písku

Varhan Orchestrovič Bauer

Zuzana Liová

Metropolis

Celé to začalo v malé kavárně v zapadlé uličce uprostřed jihočeského města. A stylově, měl se promítat legendární film Fritze Langa Metropolis (rok výroby 1927) s živým hudebním doprovodem Rakušana Gerharda Grubera (1951), který má v repertoáru přes 400 filmů. Prý ale pokaždé improvizuje.

Ještě než dorazil, objevil se na prahu písecké kavárny skladatel Varhan Orchestrovič Bauer, zasedl za cizí klavír a začal vyhrávat a užívat si centrum pozornosti místních dívek.

Od nástroje ho vyhodil až Gruber sám, za pomoci ředitelky celého festivalu, jejího otce a jedné písecké studentky, která si Varhana odvedla na bar.

O tomhle filmu rovněž přítomná Eva Zaoralová prohlásila, že po Metropolisu už neměli filmaři co vymýšlet. Když snímek doprovodily i zběsilé Gruberovy prsty, bylo zaděláno.

Ale ještě o trochu víc než my si večera užíval Varhan – daleko od plátna a se zmíněnou dívkou – takže když se přišel po projekci panu Gruberovi poklonit za výborný výkon, myslel jsem si, že ho fakt nebudu mít rád.

Máj s Matějem

Festival si po slavnostním zahájení na diváky připravil past: projekci filmu Máj. Ještě předtím však přišel welcome drink, kde Pavel Bém pět minut blekotal na téma tradice české kinematografie (jeho povědomí o této oblasti není zrovna široké) a kde se zjevil také Matěj Stropnický, představitel Viléma.

Náš rozhovor, který se táhl od začátku až do konce stopáže Máje (seděli jsme vedle sebe), byl soukromý, takže ho nebudu citovat. Jen naznačím, že jsem se ho snažil přesvědčit, aby hereckých pokusů zanechal, a že i kdyby režisér sem tam ještě něco vystřihl (jak Stropnický navrhoval), z Máje by dobrý film neudělal. Přiznávám, poslední slovo měl Matěj, ukázal mi esemesky, které mu chodí od mladistvých fanynek.

Máj s Františkem

Improvizace vedla organizátory a organizátorky k uspořádání besedy s F. A. Brabcem, režisérem onoho díla. Účast byla skrovná, ale diskuse přetáhla délku samotného filmu.

Brabec je zjevně přesvědčen, že je mezi českými filmaři výjimečným zjevem (ale to si nejspíš o sobě myslí i jeho kolegové). A několikrát zdůraznil, že je rád, že tvoří naprosto svobodně. Přiznal rovněž, že ho k přijímání a odmítání práce často vedou velmi neumělecké důvody (stesk po ženě, peníze) a že v Česku po smrti Miloše Macourka není dobrý scenárista a mimo Matěje Stropnického ani pořádný mladý rebel.

Taktéž prohlásil, že by chtěl natočit Labyrint světa a ráj srdce od Komenského a taky pohádku o Smolíčkovi pacholíčkovi, kde

by jelena hrál Juraj Kukura. Brabec pil bílé víno.

Největší debata se pak při besedě strhla na téma ženské otázky. Zejména v souvislosti s postavou Jarmily, která je v Máji skoro pořád nahá, spí se dvěma muži najednou a nemluví. Otázka od jedné z přítomných gymnazistek zněla, proč Brabec degradoval ženu na onuci. Nejdřív se jí režisér pokusil vysvětlit, nutno dodat za podpory části mužského publika, že ženy Jarmilina věku vlastně takovými onucemi jsou a že hlavní ženská postava nemluví prostě proto, že nemá co říct. Ale nakonec kapituloval a konstatoval, že degraduje ženy kvůli vlastnímu malému sebevědomí. Jaká to změna od začátku téhož večera.

Scenáristkou na Slovensku

Po předchozích zkušenostech bylo setkání se skromnou slovenskou scenáristkou Zuzanou Liovou moc příjemné. Škoda, že byť její scénáře dostávají všude po světě ceny (například v roce 2007 dostala v Cannes Cenu Krzystofa Kieslowského), na Slovensku se realizace dočkal jen jeden, a to pouze jako televizní film (pod názvem Ticho). Filmu našich východních sousedů bude trvat ještě dlouho, než se dostane z dlouhodobé krize. Liová se tak musí živit psaním scénářů pro slovenské verze českých seriálů. Máj se jí mimochodem nelíbil.

Varhan

Podobně improvizovaný jako beseda s Brabcem byl i workshop na téma filmová hudba. Dostavil se rovněž přednášející Orchestrovič. A musím konstatovat, že si mě získal. Ono to jeho charisma a nezpochybnitelné znalosti působí. Ať už zasvěceně vykládá o Johnu Williamsovi nebo o vlastní tvorbě.

Dokonce mě donutil si později na Youtube pustit jeho verzi národní hymny. Kde domov můj obohatil o motivy z Libuše, Symfonietty nebo Z Nového světa, což zní, musím říct, hodně bláznivě. Jen jednu věc si neodpustil, v titulcích je toto: „J. K. Tyl / F. Škroup, B. Smetana, A. Dvořák, L. Janáček, Varhan O. B.“

Zkrátka Máj by asi se svým sebevědomím natočil jinak než Brabec.

Studenti na režisérském křesle

Jo a taky to celé bylo i o studentských filmech.

Zbyněk Vlasák

Mezinárodní festival studentských filmů Písek 2008 probíhal od 9. do 11. října.

SLZ (velký recenzní prostředek)

Nám už to Pepička nezařídí

Aktuálnější téma byste v repertoáru Národního, respektive Stavovského divadla hledali jen těžko. Hra David a Goliáš aneb Pepička to zařídí servíruje divákům tradiční předvolební guláš. Naštěstí ji však autor Václav Štech zasadil do roku 1913 a stranickým tahanicím propůjčil klasický dobový ráz grotesknosti postavený především na osvědčených charakterech Pražáků a Pražanek doby předválečné.

Škále postav vévodí poctivý a skromný hokynář Václav David v podání Vladislava Beneše a jeho emancipovaná, vzdělaná a podnikavá dcera Pepička, jíž sebevědomou tvář propůjčila Petra Špalková. V momentu, kdy se tatínek, jenž je ponoukán věrnými přáteli, rozhodne kandidovat proti svému bývalému zaměstnavateli komerčnímu radovi Kittrichovi (Václav Postránecký), je mladé dívce jasné, že je zle. Obzvlášť myslí-li si tajně na mladého Kittricha – Rudolfka. V poctivém „malém člověku“ Davidovi už ale žhne plamen ješitnosti, který statečně dmýchá volební agitátor Šebrle. František Němec, který oblékl na všechny strany vlající plášť této postavy, dokonale vytvořil figurku prospěchářského příživníka.

Zatímco se muži zabývají volbami, jejich dcery se snaží především co nejříve a nejvýhodněji dostat pod čepec, přičemž jim samozřejmě asistují matinky. Pětice nejvýraznějších žen se ve hře výborně doplňuje a společně vytvářejí vlastní svět a tak trochu i vlastní příběh, který je však rafinovaně propleten s mužskými peripetiemi. Všem vévodí již zmíněná Pepička, mazanost sama, k níž se ostatní dámy chodí poradit. Její maminka Taťjana Medvecká je oproti dceři duše zcela čistá, nezkažená, často ani netušící, co se to vlastně v rodině všechno děje. Stará se především o hokynářství a repliky: „V krámu někdo je...“ a „V krámu nikdo není...“ jsou to nejčastější, co od ní můžeme slyšet. Zároveň ale budí největší ohlas už svým příchodem na scénu. V ženském světě nesmí chybět ani vdavekchtivá dvojice – ošklivá naivní sousedka Kamilka (Martina Delišová) a krásná koketní zpěvačka Růžena (Antonie Talacková). Pětici uzavírá nezbytná matinka – paní radová Kittrichová, která svého úspěšného a uznávaného muže kočíruje správným směrem.

Režisér Ladislav Smoček skutečně poskládal pestrou mozaiku z postav s jednoduchým, výrazným charakterem. Divák má potom pocit, že se na dvě hodiny ocitl někde mezi figurkami z Nerudových povídek, a je šťasten, že se nemusí příliš namáhat s odkrýváním postranních úmyslů aktérů. Právě naopak, během představení se může srdečně zasmát přehnaně komplikovaným zvratům a náhodám, které slibují, že nakonec vše skončí dobře. Staropražskou atmosféru dokresluje scéna Karla Glogra postavená jako pravý hokynářský sklad a kostýmy Šárky Hejnové.

Jenom škoda, že nám to už asi Pepička nezařídí.

Barbora Vaníčková

Václav Štech: David a Goliáš aneb Pepička to zařídí, Stavovské divadlo, režie Ladislav Smoček

Ze všech možných úhlů: Ondřej Kopal v galerii U Rytíře

V Liberci právě probíhá výstava obrazů Ondřeje Kopala. Narodil se 9. 8. 1974 v Liberci, v letech 1996 až 2001 studoval AVU, většina obrazů pochází se sbírky Richarda Adama, který Kopalovu výstavu „Právě teď“ instaloval. Kopalovo dílo vzbudilo pozornost na výstavě Akné v pražském Rudolfinu. Jaromír Typlt, který výstavu uváděl, řekl, že Kopal absolvoval několik delších pracovních pobytů v Egyptě, Venezuele, Indii, Austrálii a na Novém Zélandu, snažil se ale zachytit na některých obrazech i charakter zemí, ve kterých nebyl. Typlt dále vyjmenoval nejrůznější vlivy na autora působící a techniky, které používá. Za výtvarníkova literárního souputníka označil W. Burroughse.

Na výstavě mě překvapila její značná různorodost. Zaujala mě asi nejtradičnější „krajinářská“ část výstavy, trochu připomínající Hodanského obrazy z lužních lesů, kdy zeleň s různými valéry diváka vtahuje dovnitř. Klíčem k výstavě může být její název, Právě teď. Charakter reportu, jakéhosi maxidopisu nebo deníku, mají obrazy, na kterých se proplétají jednotlivá slova s dílčími samostatnými obrázky. Jako by chtěl vý-

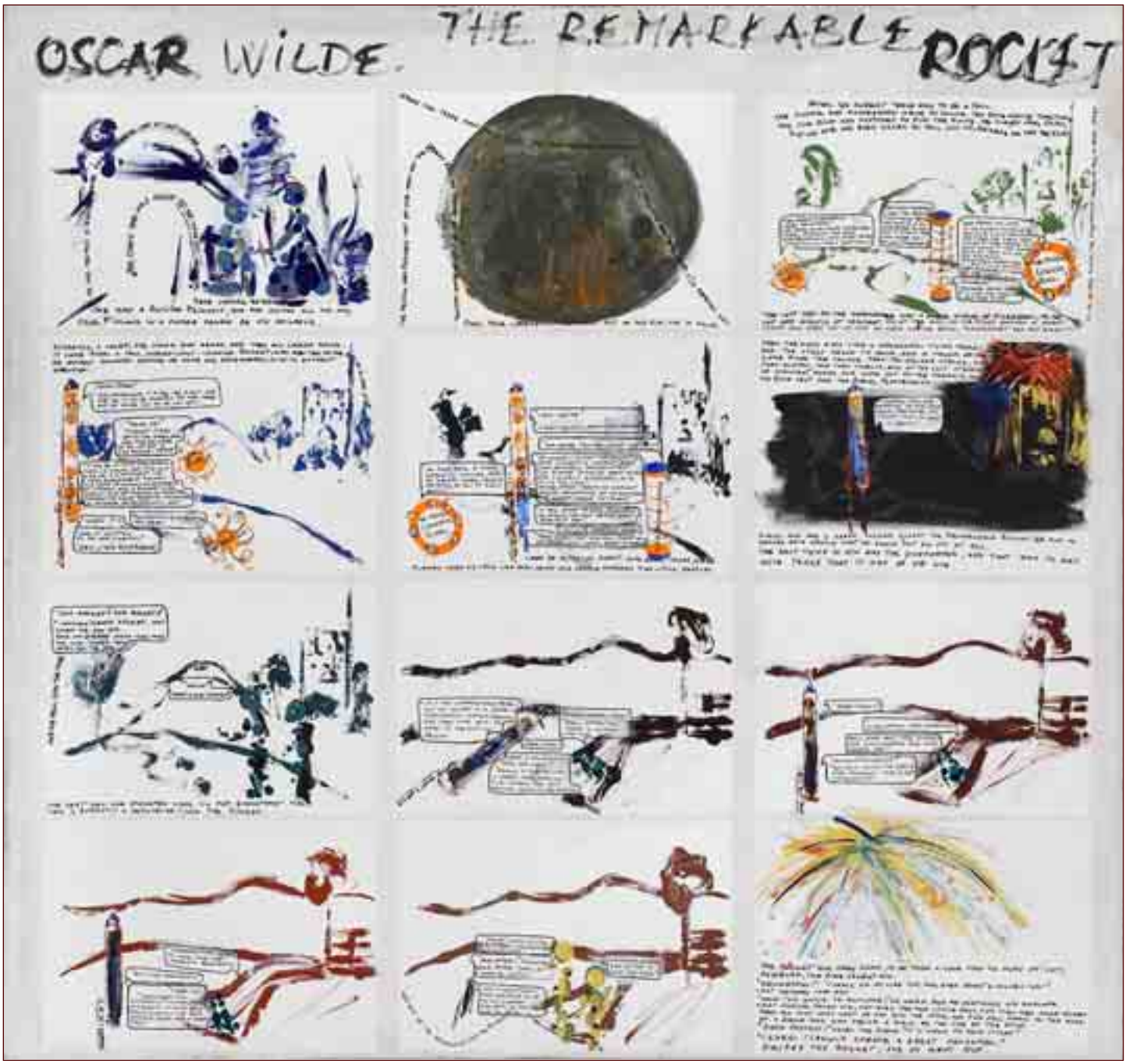

Pozoruhodná raketa, 2002, akryl na plátně, 190x200 cm

tvarník zachytit úplně všechno a z nejrůznějších úhlů. V galerii U Rytíře je chodba spojující několik menších místností, takže se diametrálně rozdílné obrazy navzájem netlučou. Pohromadě jsou portréty filmových hvězd minulé generace. Jinde je téměř technický nákres technologií nějaké fabriky, zaujala mě vzducholoď US Navy Macon, byla plněna nehořlavým heliem, ale stejně ve vichřici havarovala, čímž definitivně skončila éra vzducholodí. Vedle nedávné euroamerické technokratické minulosti autor realisticky zachytil podstatně starší hinduistické chrámy. Z výstavy je cítit autorův vnitřní přetlak, energie, se kterou chce všechno, co zažil a po světě viděl, zachytit, pojmenovat, vystihnout ze všech možných úhlů.

Otto Hejnic

Ondřej Kopal: Právě teď (Galerie U Rytíře, Liberec, 9. 10.–8. 11. 2008)

Annie Girardot, 2005, sprej, barva na sklo, akryl na plátně, 65x45 cm

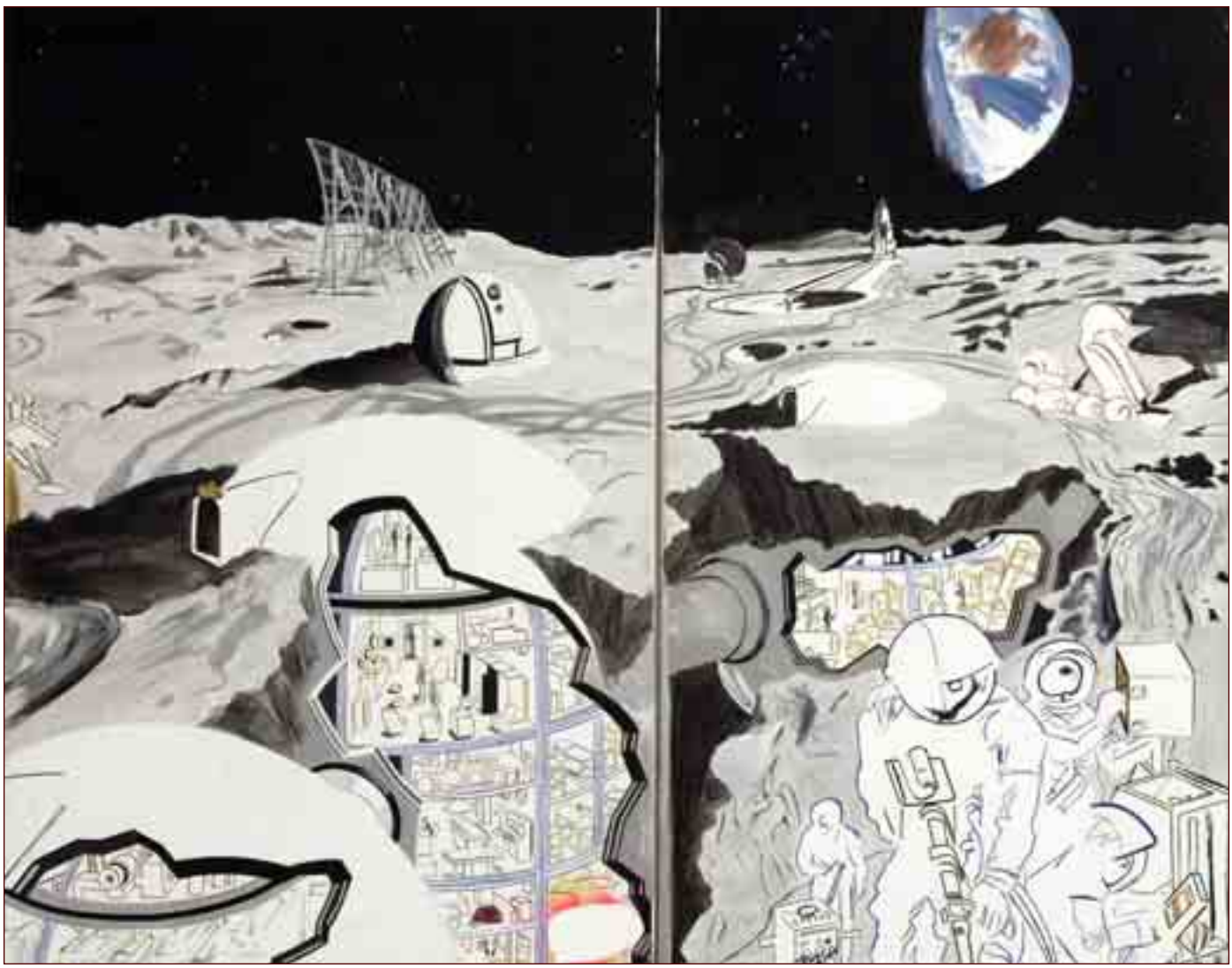

Měsíční kolonie, 2006, tuš, sprej, akryl na plátně, 130x160 cm

Na výstavě mě překvapila její značná různorodost. Zaujala mě asi nejtradičnější „krajinářská“ část výstavy, trochu připomínající Hodanského obrazy z lužních lesů, kdy zeleň s různými valéry diváka vtahuje dovnitř. Klíčem k výstavě může být její název, Právě teď. Charakter reportu, jakéhosi maxidopisu nebo deníku, mají obrazy, na kterých se proplétají jednotlivá slova s dílčími samostatnými obrázky. Jako by chtěl výtvarník zachytit úplně všechno a z nejrůznějších úhlů.

Amerika (St. Lucia), 2003, sprej, akryl na plátně, 180x100 cm

Vzducholoď Macon

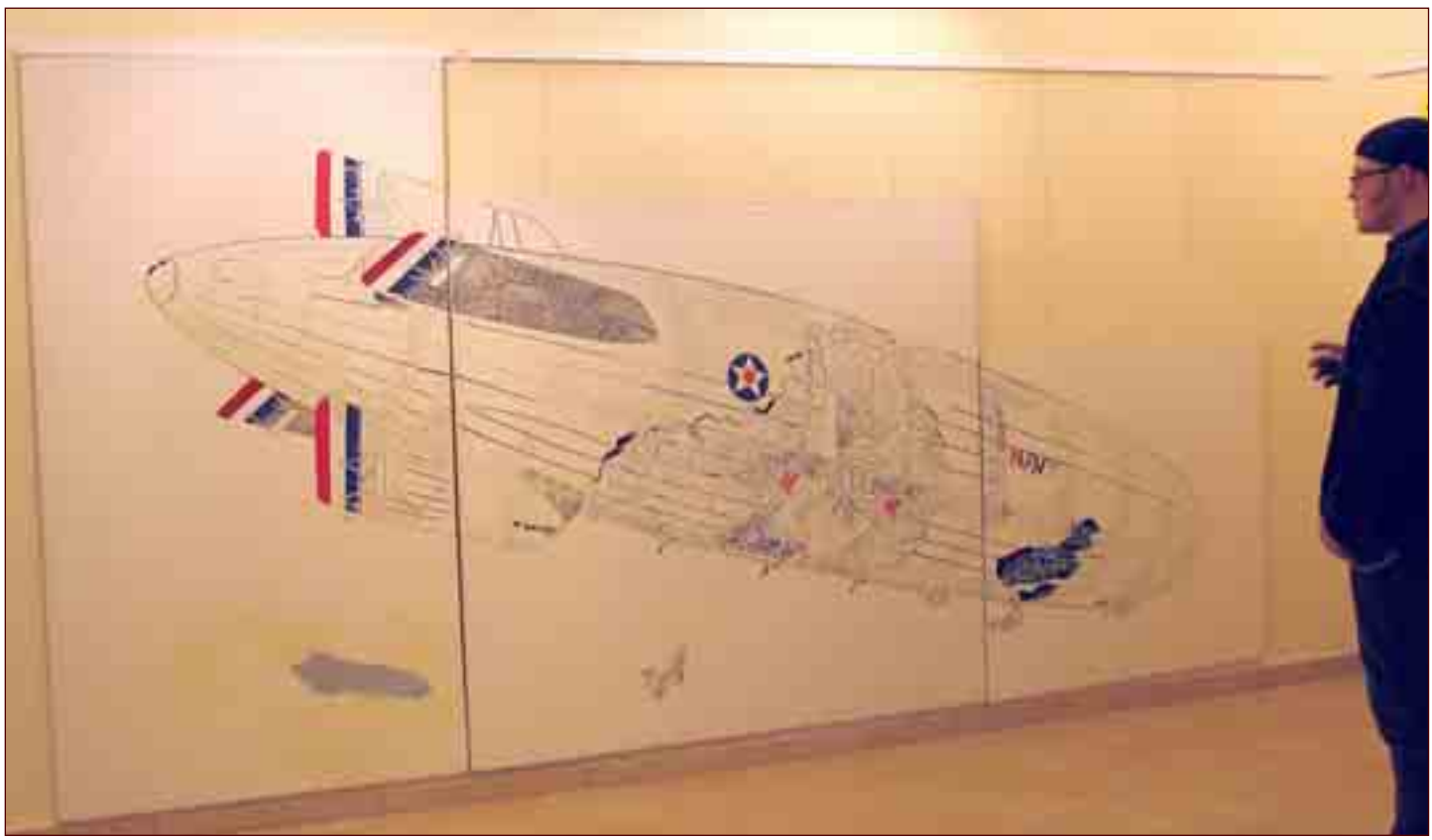

Mediální (po)věstník

Hodinový manžel, zn. Spěchá

Tak se mi zase jednou pod ruku dostal zajímavý email. Pán se slušně omlouval, že ho poslal, aniž jsem o něj žádala (vida, vida...); že ale přišel na pracovní adresu, bylo mi celkem jedno, jak k ní přišel. Víc mě dostal jeho obsah. Pán nabízel „... služby tzv. ‚hodinového manžela'. Jedná se o nejrůznější řemeslné práce, opravy či úpravy, které potřebujete provést ve Vaší domácnosti (bytě, domě nebo na chalupě). Nabízím i další služby, jako je např. doprava a montáž nově zakoupeného nábytku, renovace oken na Vaší chatě atd. Garantuji naprostou spolehlivost a preciznost odvedené práce." Konec citace.

Koho zajímalo víc, mohl si rozklikknout leták – kde teda mezi námi nebylo o moc víc informací, vlastně kromě telefonního čísla skoro žádné, zato ilustrační fotky natřených okýnek, laviček s kyblíkem a kladívkem nebo vodovodního kohoutku se pánovi fakt povedly. A pozor! Zaměstnavatel, který by měl o služby zájem, je může poskytnout svým zaměstnancům v podobě zaměstnaneckých výhod – v takových případech je pán „schopen poskytnout velmi zajímavé ceny". Že by zajíce do tomboly?

Pod čarou: Ani se mi nechce věřit, že by na tom čeští muži-manželé byli opravdu tak špatně. A není to jenom jejich „obraz"? Obraz utvářený na kosmetických lehátkách, kde si paní s okurkovou maskou na obličeji stěžuje kosmetičce, jak ten její „není schopnej ani zatlouct hřebík", a tak si ho radši zatluče sama? Obraz v našich hlavách, jak o nich mluvil Walter Lippmann už ve 20. letech 20. století, rozšiřovaný médii, a proto posilovaný u příjemců mediálního sdělení? Stereotypy, ať nám sebevíc usnadňují existenci v sociální realitě, jsou přece jenom mrchy – ženská má umět vařit a chlap má umět utáhnout kapající kohoutek. Basta.

Navíc by mě čistě ze zvědavosti a ze statistických důvodů zajímalo, co to bude za lidi, kteří služeb „hodinového manžela" využijí. Pán to bude mít asi těžké – „s nikým cizím se nebav" nebo „neber si od nikoho bonbónek" by mělo být v lidech zakořeněno dost hluboko na to, aby odepsali na ryze nicneříkající anonymní email typu hodinovy.manzel@atlas.cz.

Znásilněna v čekárně na gynekologii!

Nikoliv, titulek jsem si nevypůjčila z žádného českého bulváru, ani z toho ofiko, ani z toho, co se skrývá pod maskou „seriózního deníku pro všechny". Je to jenom reakce na záměr nejmenované společnosti provozovat on-screen reklamní systémy právě v čekárnách lékařů. A teď jedna záludná: Kdo vychází ze všech výzkumů jako nejčastější spotřebitel reklamních sdělení, který disponuje největší ochotou novinky vyzkoušet, a navíc nejčastěji rozhoduje o tom, kam poteče čůrek rodinných financí? No přece žena! Půlminutové ozvučené spoty se tak objeví nejenom v čekárnách praktických lékařů, ale i těch dětských a ženských. Protože tam nejspíš ženu potkáš nejčastěji.

A co se bude vysílat? Záleží, v jaké čekárně zrovna budete. U obvoďáků se bude posilovat kult zdraví, krásy, mládí a těla bez jediné vrásky (to aby farmaceutický průmysl náhodou nezhebnul hlady), u pediatrů si mohou maminky se svými dítky televizně zašmoulovat nebo zasněhurkovat a na gyndě zase budou ženy čučet na nekonečné ságy o „tom jediném, zaručeně správném způsobu líčení", jak se zbavit ce-

lulitidy za několik hodin („na noc se celá natři zázračným krémem XY a ráno uvidíš“) nebo jak upéct králika na smetaně s půl gramem tuku.

Pod čarou: Ale co když nechci v čekárně sledovat televizi? Pravda, sledovat nemusím – stačí se na obrazovku nedívat. Ale co když nechci, aby se mi do uší vkrádaly přiblblé dialogy s přiblblou melodií a ještě přiblblejšími slogany? Mám si nosit k lékaři špunty do uší? To nebudu slyšet, až budu volána; a pokud neumřela, tak tam sedí dodnes. Co když nechci, aby vlnění, které chtě nechtě zapnutá telka vydává, na mě útočilo i v čekárně u doktora, kde si sestřičky dají setsakramentsky záležet, aby nálepka s přeškrtnutým mobilem byla vidět co možná nejvíc. A ještě vás sprdnou, když vám mobil nááááhodou jednou zazvoní (o workoholicích vyřizujících obchodní jednání zpod zubařovy ruky s vrtačkou v ústech nemluvím).

Bojím se ale, že výše uvedená „co když“ jsou stejným bojem s větrnými mlýny, jako nedávná diskuse o okupování veřejného prostoru bilboardy. Nechci se dívat na obří hlavu Bédy Trávníčka v polích kdesi na cestě mezi Táborem a Benešovem; a co je mi to platné, stejně na něj narazím. Nechci v čekárně u doktora další chapadlo amébovitě se roztahujících virtuálních médií; a co je mi to platné, stejně o něj zakopnu – buď tam, nebo někde jinde.

Kdo má komu co ukazovat

Mediální mrtvolka Romové go to Canada opět ožila. Tak nějak se tito čeští občané zase hromadně chystali k exodu do zámoří, až to přinutilo českého byrokratického šimla, aby k tomu něco zafrkal. A jaký jiný odbor mohl frkat nejvíc než odbor pro lidská práva. Paní ministryně Džamila Stehlíková na to šla od lesa, resp. od krásy českých rybníků: Nejenomže vzniklou situaci hodlala žehlit u kanadských protinožců, ale také na domácí půdě. A na pomoc si právě vzala krásy domova, resp. domácího systému, který přece Romům vychází vstříc několikerými programy.

Tak trochu osvětlit celou problematiku kolem exodu Romů, protože „se v České republice necítí bezpečně“, by možná pomohl chladný lidský rozum a odstup. Samotná analýza – co analýza! Stačí se nad tím vším normálně lidsky zamyslet! – jedné jediné věty paní lidsko-právní ministryně skvěle ukazuje, jak je na tom česká mentalita. „Budeme se snažit Romům ukázat, že se tady pro ně něco dělá a že nemají důvod odcházet.“

Pod čarou: Vivat paní stínové ministrové; tleskáme, výskáme, zapisujeme do notýsku jedničku s hvězdičkou. To je chvályhodné, že se budeme našim romským spoluobčanům snažit ukázat, kolik a co se tu pro ně dělá a že vlastně nemají důvod prchat za velkou louží. Když už ale budeme u toho ukazování, co třeba ukázat Čechům, že Romové jsou úplně stejní spoluobčané jako paní Vohryzková ze třetího nebo pan Kocourek odnaproti – akorát mají odlišné kulturní zázemí a kořeny? O tom, jestli je nějaký člověk fér, nebo grázl, obvykle nerozhoduje barva pleti nebo jazykový systém, do kterého se narodil a který používá. Daleko víc do toho zasahuje výchova, morálka, smysl pro čest nebo odpovědnost. Do čehož má často na míle daleko každý třetí čtvrtý spoluobčan, kterého potkáme na ulici – statistika nuda je, má však cenné údaje. Proto tento třetí či čtvrtý, ať počítám, jak počítám, je z velké většiny „bílý“.

Ale díky bohu, že tento byrokratický šiml ze stáje ministerské vůbec zařehtal; jinak bychom ani nevěděli, kolik se toho dá dělat, aby se člověk jakýmkoliv způsobem vydělený z většiny do této většiny začlenil. Tak schválně: Kdy přijdou na řadu důkazy, že naše vláda myslí i na vozíčkáře, matky s malými dětmi, co musí rvát kočáry do autobusů samy, protože jim nikdo není schopný pomoct, na autisty, na pěstouny zdravotně či mentálně postižených nebo na blondýny?

Do školy za zábavou

A teď literárně-pedagogicky. Obtýdeník Tvar (15/1008) přinesl celkem zajímavý článek o stavu českého studenstva hlásivšího se na bakalářské studium češtiny a literatury na pražský pajdák (PdF UK). Prázdné formulace, fráze a klišé, absence základních čtenářských a estetických soudů nebo čtení textu v jiném kódu, než byl záměr autora – nejčastěji v a priori politickém – byly nejčastějšími prohřešky mladých aspirantů na učitelování.

Co ale do očí a na poplach bilo nejvíc, byla představa ideálního učitele. Nelze jinak než ocitovat celé. „V úvaze o ideálním učiteli literatury se velmi často objevovaly názory, že učitel by měl studenty méně ‚učit‘ a více bavit. Škola by se teda měla více tvářit jako divadlo, kam se jdou žáci a studenti pobavit a kde je už konečně nebudou ‚zatěžovat‘. Pro více než třetinu uchazečů (možná se jednalo o uchazečky) byla prioritou fyzická stránka učitelovy osoby (‚měl by být mladý, tak kolem třiceti‘; ‚měl by chodit čistý a upravený‘). Další skupina velmi početných názorů přinášela požadavek, ‚aby učitel literatury především vyprávěl příběh literatury‘, tedy poutavý příběh tvůrců a jejich děl, lásek a zklamání, vzestupu, slávy i nepochopení... Učitel by měl rovněž ‚sdělovat mnoho perliček ze života autorů‘. V úvahách se mnoho studentů pokládalo za posluchače ve smyslu pasivních příjemců příběhu literatury....“ Konec citace.

Pod čarou: Požadavku upraveného učitele se nedivím; ani já bych se nechtěla 90 minut dívat na neučesaného, zapáchajícího pedagoga s lezoucím podolkem. Věkové vymezení sice drobet zavání ageismem, na druhou stranu tento požadavek nejspíš pro mladé uchazeče o studium představuje personifikovanou touhu pružného, nezkostnatělého přístupu, který navíc nebude poznamenán minulým režimem. Ale to zábavné podání dějin a vědomostí...

Infotainment si může gratulovat: Z televizních obrazovek prosáknul nejenom do běžných životů, ale celkem dost nechutně i do sféry pedagogické. Nic proti vyprávění příběhů – informace podaná v souvislostech, logické posloupnosti a linearitě příčin a důsledků se opravdu zapamatuje lépe. A o myšlení v „příbězích" mluvil už Mark Turner (Literární mysl, Brno: Host, 2005). Učit se ale perličky ze života slavných spisovatelů... Aby se pak osnovy nesmrskly na netradiční zážitky Otokara Březiny během cesty na rodný jih nebo na rozervaný sexuální život rozervance Karla Hynka Máchy. Ale když to těm mladejm pomůže, že jo? Třeba pak budou excelovat v soutěžích typu 3x odpověz, vyhrajou Toyotu Yaris, jejich mediální hvězdička-perlička se rozzáří a pak zase zhasne, ale co, aspoň jednou zazářila a oni si už do konce života budou pamatovat perličkoidní perličky ze života českých surrealistů. No co, někdo si bude pamatovat, který český básník a kdy dostal Nobelovu cenu, někdo si bude pamatovat ty perličky; nemůžeme přece všichni vědět všechno, že jo?

Kalendářní mediál aneb Co se děje v ...

Tak jsem si říkala, že by Mediální (Po)věstník po téměř dvou letech své existence možná snesl menší vnitřní facelifting. Proto přihazuji novou mini-rubriku, která je svým způsobem také mediální. Od Kalendářního mediálu aneb Co se děje v ... nečekejte nic víc než soupis vybraných významných dnů (maximálně pěti), které v daném měsíci „slaví" svůj svátek. Důvod? Pro pobavení. Pro úvahu. Aby někdo nezapomněl koupit kytku. Nebo prostě jen tak. I když nás systém kolem nás učí, že všechno musí mít své logické vysvětlení (a běda, jestli ho nemá), je spousta věcí, na které tahle premisa neplatí. Něco je, protože to prostě je. A basta fidli.

7. 11. Africký den informací
9. 11. Světový den jakosti
20. 11. Světový den dětí, Mezinárodní nekuřácký den
21. 11. Světový den pozdravů, Světový den televize
25. 11. Světový den proti násilí na ženách

Poetické okénko...

... s nádechem podzimu a ukuckaného listopadu nastavuje záda kvílejícím večerům a jako by nevěřilo, že najdeme v sobě tolik síly zvednout ukazovák a označit směr středního proudu, co odtéká do kanálku minulosti. Tuctových blondýn s velkými kabelami přes ramena a holými zadky nad širokými pásky se stejně širokými sponami jak přes kopírák v povodí tramvajových ostrůvků, dostatek i na jaro. Věk nekonečných kopií, jenže tentokrát bez zákonů. A tak nezbývá než sebrat sakypaky a výlov zlatých klícek nechat na další sny.

Dentro del corriente

Polykám nitě
španělských ptáčků,
kteří nestihli
následovat Salvadora
do zahrady s pomeranči.

Na červený rybky
nepotřebuješ Salingera.
Vždyť za rohem se
nebojovalo a
kvůli opalování
si neprostřelíš hlavu!?

Ve spirálách odtékají
symboly světla
ztracené sněním
uprostřed proudu.

(HRABĚ, Jiří. Sborník Revíí Mítínk. 2007, Praha: Sdružení Revíí Mítink)

Kateřina Komorádová

Miroslav Salava

Narodil se 14. 1. 1960 v Praze–Zbraslavi. Vystudoval střední průmyslovou školu grafickou a střední knihovnickou školu. Od roku 1983 pracuje jako knihovník v Národní knihovně.

Debutoval s Ewaldem Murrerem, Pavlem Kolmačkou a Bohdanem Chlíbcem společnou sbírkou Básně (samizdat, 1989). Oficiálně publikoval sbírky Mé baroko (Aula, Praha 1995), Krev můry (Petrov, Brno 1997), Zarakvití (Petrov, Brno 1999), Rozervárny a lihotvary (Petrov, Brno 2002), Pětipěstí (Mladá fronta, Praha 2006), Bílý vůl (Protis, Praha 2006), Pohyb pochyb (Protis, Praha 2008).

Xxx

Kouzelně ve tmách svítí
Přenádherně alabastrové děti
Je vidět skrz – snad i Onen svět
Zprůsvitní – třeba z těch běd
Ty děti počaly růžovět
Až nakonec rudě vzplály docela
Ale to jiný příběh dům i parcela

Xxx

Nalámu si hlavu plnou sirek
Ubalím cigaretu z děsuplných chvilek
Vykřesám plamen a stáhnu uši
Co dít bude se teď nevytuším

Xxx

Mlhy nad soutokem
Spatřit nelze suchým okem
Zabít se tiše v průmyslové krajině
Není mne slyšet – – – snad v Smrti jedině

Xxx

Nalevo zarůstá val Stoupáme
V těle mém každý sval hledá nepřítele
A polezeme hvězdám pod sukně
Úzkost je štěstí Bolest zní potupně

V zajetí Cestou kolem plotu
Žal věty Uhynulý pach skotu
Viděti hvězdy V zemi bláto
Mlčeti při zdi Řečí kostrbatou

Xxx

Od dervišů
Vzkazy dostávám
Nebo nějaké jim píšu?
Co vím já o touze derviší
Než že jen tančí a nic nepíší...

Xxx

Že blíží se poznali jsme snadno
V tom horku udělalo se prostě chladno
Led zůstával ve stopách kročejí
A nám říkali: zemřete raději
Ve světě kde skřípe i peří v duchnách
Kde voda se klepe chodíte s vědry pro strach
Kde větve se uzlí chlupy rojí po těle
Nepřijde víc co trvá nejdéle...

Xxx

Na hrudi vločka vtéká do svetru
Snad se i dočkám Na metlu
lepí se sníh a kotrmelce
Mnichů zdeptaných šeptem mělce
Do brodu otiskl led své paňáty
Nepřejdu Vlasec úzkosti od Já k Ty

Xxx

Sbohem ó slepé dny
slepené slinami pískovce!

Tříští se jehelníček
na sklíčka piček
Tam kam jsme předtím vstoupili
dva umrzlí se upili

Xxx

Když se ve tmě ozve: Veď mě!
Rozsvítí blesk hrozné bílé všechno kolem
Na co jsou chvíle když za hlaholem
Opět černota na naviják ticho motá
Když ve tmě neustále kvičí ryčí
Na prach udolané prosby a lidi a řeči...

Xxx

Poodstoupil jsem ve snaze
Seškrábnout vlasy přilepené k futru
Moc to nešlo a pořád mne otravovala krev
vybublávající na mé hlavě v teplý potůček

Xxx

Větrno Na Hůrkách snídají dršťky
Měsíce ozón stříbrný v habrech
Buďte tu se mnou a – padejme z výšky
Zetlelé úzkosti hřejivý nádech
Prosím tu o ruku nožku či ouško
Neprošel popel pokání před další zkouškou

Xxx

Jsem jenom vítr od Lhasy
provoněný Branickým pivovarem
Beton se loupe pod nohama
jak stoupám do kolejiště rmenů
a pouze můj stín odvažuje se skočit

Musím k městu dorazit
dřív než zavřou brány
v hospodě rozbít stan i sklenice
neboť ráno čeká mne tržiště

Xxx

Takoví běžci těžcí jako vzduch
Oběhnou Svět – v žebrech žabikuch
A nezastaví se ale k čemu jsou?
Jejich krev nacházím ráno pod rosou

Xxx

Prodrápal jsem se nocí Krvácím
Tu stopu chytli žraloci Odvracím
Tvář od tváře a do hlubin
Mezi masem padá stín

Xxx

Rorýsi! který jsi v letu chycen
Sluncem či jinou hvězdou v naší blízkosti
Ó ptáku Ty! Já verše pletu škrcen
Blbcem či vrahem Žalem z vilnosti

Xxx

Jsou sloupy soli ze všech co se ohlídli
Se jhem kráčí voli vedeni strašidly
Zem zdvihá se drny z odpočinku
Prachu vlny... Smrt na chvilinku

Xxx

Pronajatý jen zlomen srůstám
Císařovy šaty Mlčte ústa!
Úsvit bledne Nepřehledné
Činy okamžiku hlíny vrchovatě
Budeme mýtit soustružit latě
A přísaha? Po bradu v blátě...

Xxx

Proč míří svatý Jiří do mého chřtánu?
Při ránu vstanu Ne nezůstanu
Hady a štíry prorostlý jak krásný bůček
Zoufalost drobím Mlýnky stavím nad potůček

Xxx

Libovostí růžoví maso v ženě
Kam ulicí se podrážděně
Žene ta vytržená stránka z kontextu?
Blyštět budem se Houby ve voctu

Xxx

Jen v poutech svit žalu schne
Dusivý povzdech Stín nesprchne
Pyl na chodnících krystalizuje v měď
Vše bylo – změť to správné je Teď

Utíkající umírá a blíží se
Vlasy jsou hřbitov pod listím
Všude jsou Nic nevidím v pralese
Tancem je chvění – nad příštím

Xxx

Musíme začínat od píky:
Před ohněm pofoukat uhlíky
A po čase s píkou v hřbetu skončit
Svým pindíkem v požár močit
Otočit rožeň s vlastním trupem
Našlapujeme zlehka a pak jen dupem dupem dupem

Xxx

Zase jít do sebe zubatou
Rezu plné plíce a lesa
U Božích Muk u muk mých
Divoké prase myslivců ožralých

Xxx

Břidlice odlupuje se od líce
A vystupuje obličej
Takový v kraji obyčej:
Vysvléknout nahého
V kopřivách válet do měkka
Obíjet ostružinou až podobu ztratí člověka
A potom tančit...
Komu se nelíbí ať vyhne se zdaleka!

Extase československého filmu: Ducháček to zařídí (1938)

U Vlasty Buriana zůstaneme i v tomto vydání Extasí československého filmu. Zaměříme se na jeden z jeho nejpopulárnějších a také komerčně nejúspěšnějších snímků. Tento příspěvek však rozhodně nehodlá připomínat notoricky známé repliky z filmu, ale pokusí se o pohled z jiné perspektivy. Už samotné datum vzniku Ducháčka, rok 1938, napovídá mnoho o jeho atmosféře.

Základní premisa příběhu je založena na stavovském rozporu muže-právníka a ženy-aristokratky. Pražský právník doktor Faukner je zamilován do Julie z Rispaldicu, nejmladší dědičky starobylého šlechtického rodu. Sám však pochází z nízkých poměrů, jeho matka byla „pouze" pradlena, a společenské rozdíly jsou pro hrdou dámu nepřekonatelnou překážkou případného sňatku. Nic není doktoru Fauknerovi platné, že do rodiny, jejíž majetek už je v podstatě mizivý, sám investuje nemalé prostředky.

Šéf Fauknerovy kanceláře Jan Ducháček už se na rozhazování svého nadřízeného nemůže dívat a nabádá ho k ráznému ukončení celé iluze. Doktor Faukner se brání a odkazuje na vznešený původ rodiny. „Kdybychom měli brát ohled na lidi s minulostí, tak jsme ještě do dneška neměli republiku...," argumentuje Ducháček. Když Fauknera jeho vyvolená z důvodu stavovské předpojatosti nakonec odmítne, i zamilovaný právník přehodnotí celou situaci, zvlášť když je rodinou žádán o mimořádný výdaj.

Příběh pomalu ani nepřipomíná veselohru, ale český film se s obdobnými tématy ve 30. a 40. letech vyrovnával zejména formou konverzačních či situačních komedií. Zápletka pracující se společenskými statusy měla navíc svůj význam v době vzniku filmu, kdy hitlerovské Německo pokračovalo v uplatňování rasových zákonů a chystalo útok na mladého souseda, na jehož území žila výrazná německá menšina.

Děj, který se točí kolem vztahu ambiciózního právníka Fauknera, kterému nové uspořádání dalo možnost vypracovat se rychle na společenský vrchol, může být rovněž podobenstvím rozporu mladé země, která vyrostla uprostřed dlouhodobě zakonzervované Evropy. A na druhé straně přitom stojí staré pořádky reprezentované aristokratickou rodinou, případně silami, které se chtějí k někdejšímu rozdělení středoevropského prostoru navrátit.

Film také zobrazuje velkolepý život vyšší, nedávno ještě šlechtické společnosti. Nekryté směnky pocházející z hazardu, zdůrazňované stavovské rozdíly, přemíra pýchy a hrdosti, nákladný život kontrastující s reálnými možnostmi – v tomto ohledu má zejména úvodní dějství této komedie satirické rysy. „A co za to máte? Ti lidi se po vás ještě vofrňujou, jako by jim patřil tajemný hrad v Karpatech a jako by se o Vyšehrad měli soudit s Polskem," připomíná Ducháček svému nadřízenému, jak na něj na zámku Rispaldiců hledí.

Rodina Rispaldiců přitom nemá peníze a jejímu pádu zabraňuje pouze peněženka doktora Fauknera, z níž je pravidelně vyplácena renta na Konto X. A Ducháček k tomu v duchu svého demokratického přesvědčení poznamenává: „Na chudej lid patří přísnost a zvlášť na takovejhle chudej lid, který dle mého zdání jest dosud předpřevratově orientován a s jehož monarchistickým smýšelním se Ducháček Jan neztotožňuje." Těmto narážkám muselo československé publikum v době promítání filmu (premiéra byla 3. červnu 1938) bezesporu rozumět.

Ducháček to zařídí vznikl v těsném sousedství s další burianovskou klasikou

U pokladny stál (1939), oba tituly byly posledními československými počiny průkopníka československé kinematografie Karla Lamače, který následné období až do své smrti v roce 1952 strávil v emigraci.

Lamač byl druhým nejčastějším režisérem burianovských komedií, jeho osm titulů překonal v období 1930 až 1942 pouze Martin Frič s jedenácti snímky (přičemž dva snímky natočili oba významní prvorepublikoví režiséři společně). Zatímco Frič se snažil využít Buriana i v netradičních charakterních úlohách – stačí si vzpomenout na rytmistra Kyliána z tragikomedie U snědeného krámu nebo na Gogolova Revizora –, Lamač čerpal náměty téměř výhradně z repertoáru Divadla Vlasty Buriana. Divadelní hry uváděné na Burianově scéně byly předlohou hned pro sedm jeho filmů.

Režisér, který se proslavil mimo jiné i v Německu, Francii, Nizozemsku a Anglii, vsadil už ve svém prvním zvukovém snímku na krále českých komiků. C. a k. polní maršálek (1930) zaznamenal vysoké tržby a přispěl k založení tradice burianovských komedií, kterou potvrdily lamačovsko-fričovské počiny On a jeho sestra (1931) a To neznáte Hadimršku (1931).

Poté už Lamač s Fričem společně za kamerou nestáli, ale ve spoustě filmů si oba tito režiséři vypomáhali jako herci. Příkladem jsou i dva následující Lamačovy tituly Lelíček ve službách Sherlocka Holmesa (1932) a Funebrák (1932), v nichž Frič sehrál nemalé úlohy: ve filmu inspirovaném humoristickým románem Huga Vavrise (dědečka Václava Havla) a hrou Co dokáže Lemlíček všestranný režisér vytvořil dokonce postavu Sherlocka Holmese.

Po roce 1932 se Lamač do vlasti vracel jen sporadicky. Stihl například napsat scénář k další netradiční burianovské komedii Dvanáct křesel (1933), ale jinak doma natočil obvykle jen jeden film ročně. Buriana vedl ještě ve snímku Nezlobte dědečka (1934) a ve zmiňovaných filmech z let 1938 a 1939 Ducháček to zařídí a U pokladny stál.

Za války pak Lamač působil jako filmař u RAF a kromě dokumentů o britské armádě natočil i několik hraných filmů. Nejproslulejší je protihitlerovská satira Švejk bourá Německo (1943).

Předlohou k Ducháčkovi byla komedie Konto X, kterou napsali v roce 1931 rakouští autoři Rudolf Bernauer a Rudolf Österreicher. Už při prvním inscenování v Divadle Vlasty Buriana od listopadu téhož roku se hra dočkala 130 repríz (mimochodem toto provedení režíroval sám principál souboru). Obnovené nastudování Julia Lébla v roce 1935 určené k zájezdům mimo Prahu už neslo název Ducháček to zařídí a bylo přímým předchůdcem filmového zpracování.

Obsazení pro následný film se pak příliš nezměnilo, Lamač hodně cestoval po evropských ateliérech a pracoval rychle, proto na zkoušky nebylo čas. A herci Burianova divadla měli text dokonale zažitý a film byl pro ně lákavým přivýdělkem, kterého se neradi vzdávali. Proto právě oni byli logickou volbou, tím spíše, když mohli přispět cennými postřehy, na co divadelní publikum nejvíce reagovalo smíchem.

Hra však v Burianově divadle žila svým životem i po uvedení filmu, další úspěšné reprízy zažila v létě 1944. O její oblibě u publika svědčí i celkový počet repríz, který se pohybuje kolem čísla dvě stě osmdesát.

Film si získal obdobnou popularitu, za což může vděčit nejen svojí hlavní hvězdě. Diváky zaujme už netradiční ouvertura: na začátku snímku se namísto tradičních titulků objeví záběry herců a tvůrců filmu, při nichž čtený komentář všechny protagonisty i s jejich rolemi představí. Komedie pak stojí na přesných hereckých výkonech, má břitké dialogy, které časem nezešedivěly, a střídá salvy Burianových gagů s poetickými záběry dokreslujícími dějovou linii.

Přesto by snímek dnes měl být považován za něco víc než jen úspěšnou konverzační komedii, která vyhrála souboj s časem především díky výkonu Vlasty Buriana. Už v době svého uvedení totiž nesl určité poselství, které v pozadí přetrvalo dodnes.

Československá republika hned v roce 1918 všechny šlechtické tituly zrušila.

Michal Kliment

Opravy pana Worda

Honzy Hanzla

Je to velice svéhlavý korektor, tenhle pan Word. Na jednu stranu před ním smekám, protože po sobě text můžu číst třeba dvacetkrát, a stejně v něm jeho bystré oko, nebo spíš databáze, vždycky odhalí nějakou tu chybku, která by mohla vyvolat v lepším případě výsměch čtenářů, v tom horším nedorozumění. Na druhou stranu mi občas leze pořádně na nervy, hlavně když si myslí, že ví mnohem líp, co jsem vlastně chtěl napsat, i když jsem to ve skutečnosti vůbec napsat nechtěl.

Paradoxně má tenhle moderní elektronický hlídací pes velké problémy s moderním elektronickým světem. Slovo globalizace mi asi deset let výstražně podtrhával jako neexistující, přestože jsem ho vyťukával na německém notebooku made in China s americkým softwarem. A když jsem psal o tom, že jsem poslal svému kamarádovi smsku, vševědoucí pan korektor ji hbitě opravil na směsku. Pravda, byla to taková směs nesmyslů, ale o tyhle soudy se ho nikdo neprosil!

I když je pan Word jazykově nejvybavenějším korektorem na světě, zůstává navzdory globálnímu propojování vždy sveřepě uzavřen v jedné jazykové škatulce. Proto mu největší potíže dělají cizí jména. Podle pana Worda se Oscar Wilde česky správně píše Oskar Vilde, o dvou letech prázdnin psal známý francouzský spisovatel Julek Vetne, otcem proslulého detektiva Sherlocka Holmese byl Artur Vojan Došle a tři muškety si vymyslel Alexandr Dumal.

Paradoxní také je, že ani sám sebe pan Word pořádně nezná, neboť se soustavně opravuje na pana Lorda.

Vedlejším důsledkem páně Wordovy redakční práce bývá někdy drobné falšování dějin. Psal jsem jednou esej o slavné básni Havran, a jaké bylo mé překvapení, když jsem po korektuře zjistil, že ji nenapsal Poe, ale Noe.

Vinou pana Worda jsem také jednou málem způsobil faux-pas (podle něho: faulpas), neboť v mém článku opravil jméno šéfredaktora Britských listů Jana Čulíka, které mu asi nic neříkalo, na Jana Čuníka.

Uvědomuje si vůbec to šílené stvoření, že z toho mohla být žaloba pro nactiutrhání?

Ovšem nejen ve vlastních jménech má pan Word značné mezery. Zmínil jsem se jednou o mluvě politiků jako o pajazyku, ovšem po korektuře z toho vylezl prajazyk. Ze „sťatých“ českých pánů udělal pan Word „svaté“, proces „přebookování“ letenky označil za „přehopkávání“. Své by vám mohl vyprávět i jeden můj kamarád, jenž ve svém mírně expresivním článku napsal, že „sexy poloblbové předvádějí pubertální hrátky“, ovšem redakční zásah pana Worda učinil z poloblbů polobohy. A o pár řádek dál, kde kamarád psal o dívkách „oblečených a nalíčených jako třicetileté kurvy“ pan korektor tento vulgární výraz nahradil neutrálním „kurky“.

Mimo vrstvu spisovného jazyka se pan Word vůbec pohybuje velmi nejistě. Hovorové koncovky neovládá a z přídavných jmen dělá zpravidla slovesa („nějakej“ přepisuje na „nekakej“, „mladej“ na „klafej“). Načež ponechá bez povšimnutí hrubky typu „cíly“ nebo „v zimně“.

Pokud jde o snahu být chytřejší než jeho „zákazník“, má pan Word nicméně jednoho zdatného sekundanta. Je jím jistý pan Google, vyhledávač informací, panem Wordem mimochodem překřtívaný na „Gogole“, jenž také velmi rád všechny přesvědčuje, že od něj chtěli ve skutečnosti vyhledat úplně něco jiného.

Nezapomenu, jak jsem jednou sháněl podrobnější informace o islandské ministryni zahraničních věcí Ingibjörg Sólrún Gísladóttir. Požádal jsem tedy pana Googla o vyhledání a zadal jsem mu druhé jméno a příjmení paní ministryně. Pan Google se na chvíli zamyslel a poté mi sebejistě napsal: „Měli jste na mysli: Sir Gladiátor.“

Mizející Tesco Liberec

Obchodní dům Tesco v Liberci postupně a nenápadně mizí. Ačkoliv se jedná o významnou stavbu projektovanou stejně jako televizní vysílač Ještěd Karlem Hubáčkem, je určen k demolici. Nahradit jej má nové obchodní centrum Forum, které se již nyní v těsném sousedství obchodního domu Tesco staví. Kdysi moderní stavba se mění v ruinu s holými betonovými zdmi. Provoz některých částí obchodního domu je možný jen díky různým provizorním zásahům. Přitom je vidět v sousedství rodící se novou stavbu. Ta však také způsobuje různá provozní omezení v okolí stavby. Změny jsou postupné, často značně razantní. Lidé se již novým podmínkám přizpůsobili.

Kousek od obchodního domu Tesco mám kancelář, na stavbu vidím z okna. Mám také možnost procházet často kolem objektu, který prochází postupně za provozu demolicí. Změny jsem začal fotografovat. Chtěl jsem zachytit na svých fotografiích atmosféru přeměny původního obchodního domu na moderní objekt. Zaznamenat to, na co lidé rychle zapomenou. Mít možnost ukázat v budoucnu, jak to vše vypadalo a probíhalo.

Některé z fotografií jsem použil ve své diplomové práci na Institutu tvůrčí fotografie v Opavě. Myslím si, že málokterý fotograf si všímá důsledně změn kolem sebe s tím, že by je svým fotoaparátem zachytil. Jednou to může být zapomenutá historie. Proto chci uvedené téma fotografovat i nadále.

Těšíte se na FORUM? NE!
Připravujeme pro vás stavbu největšího obchodně-
-společenského centra Libereckého regionu!

ÝKUP LAHVÍ

ČESKÁ SPOŘITELNA
BANKOMAT
ČESKÁ SPOŘITELNA

TESCO

doka

Jana Hunter: Fotografie

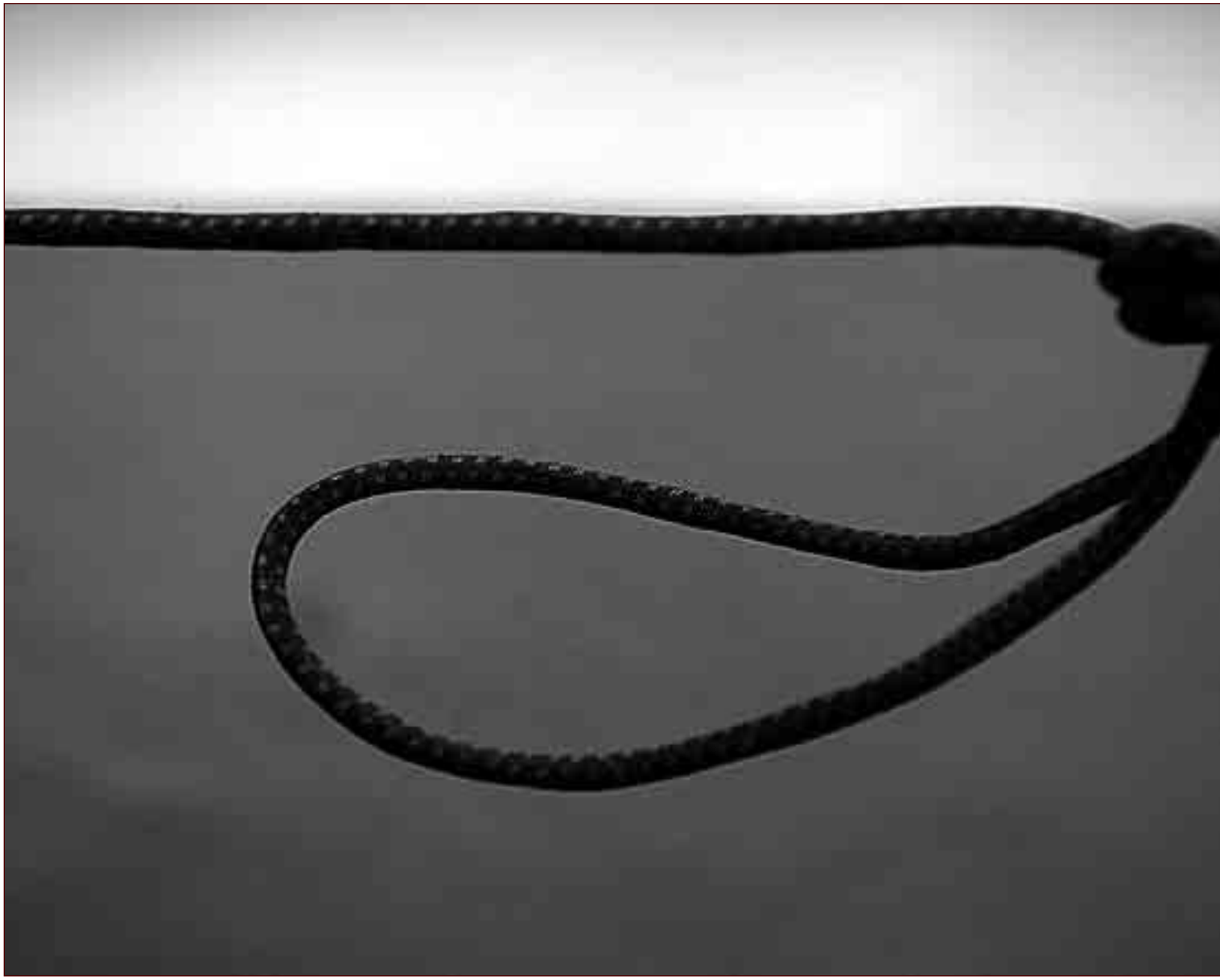

04.

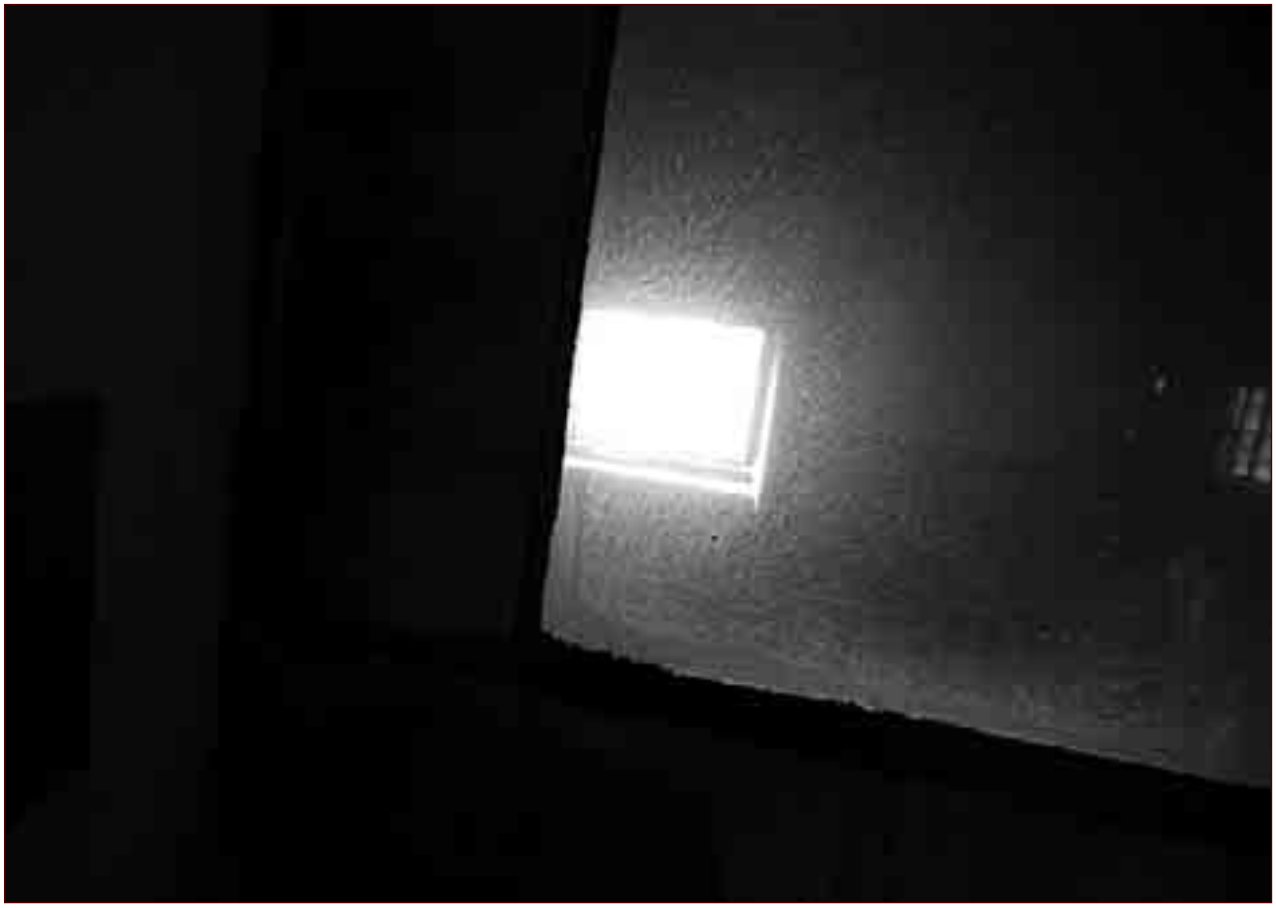

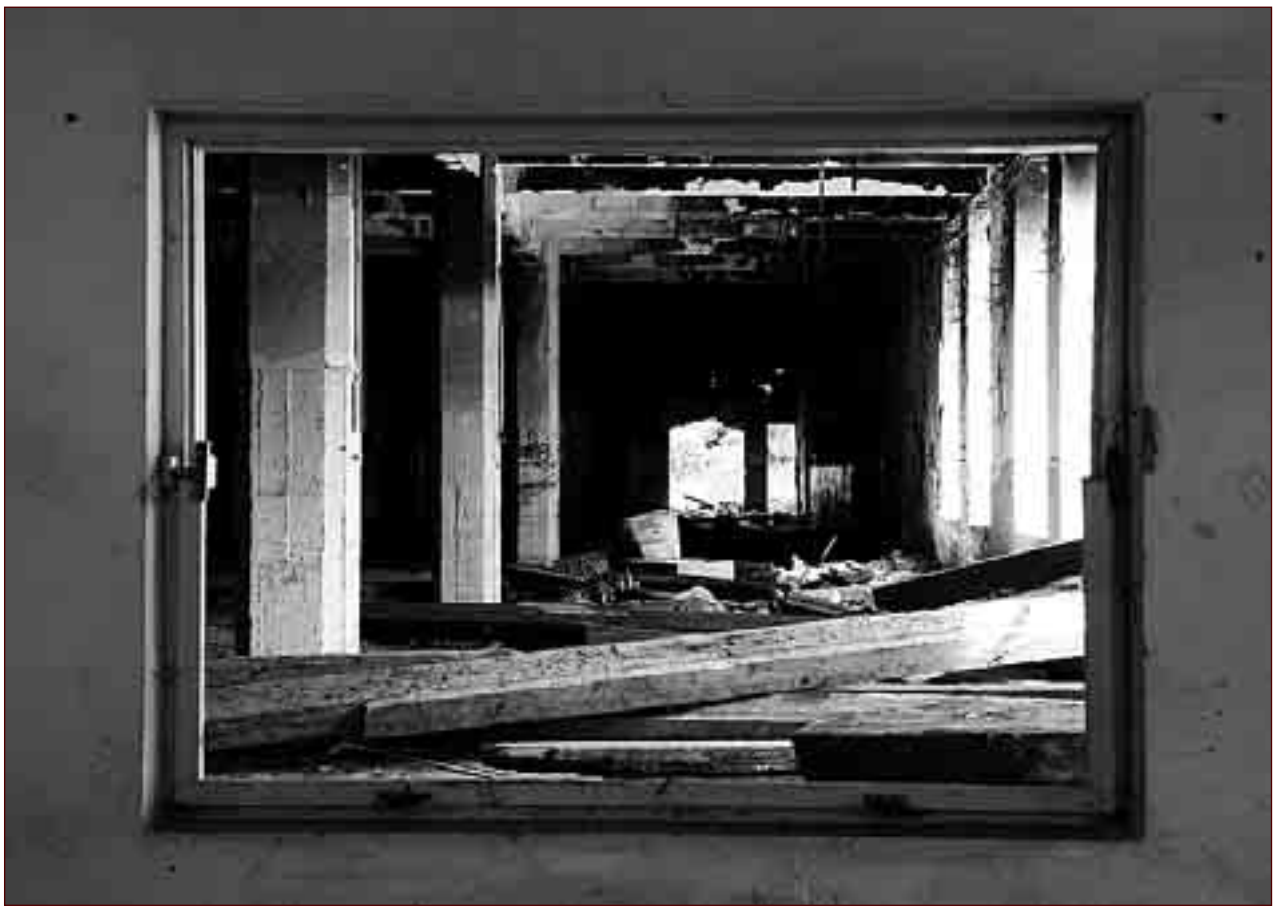

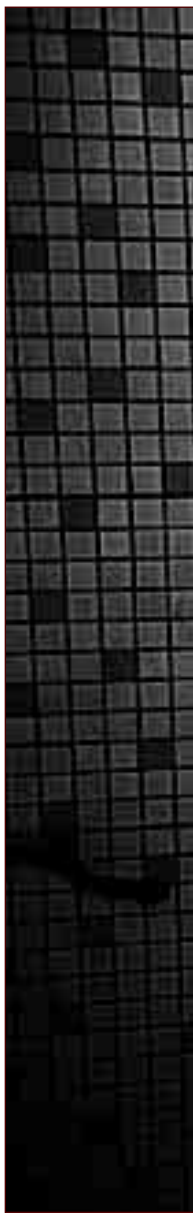

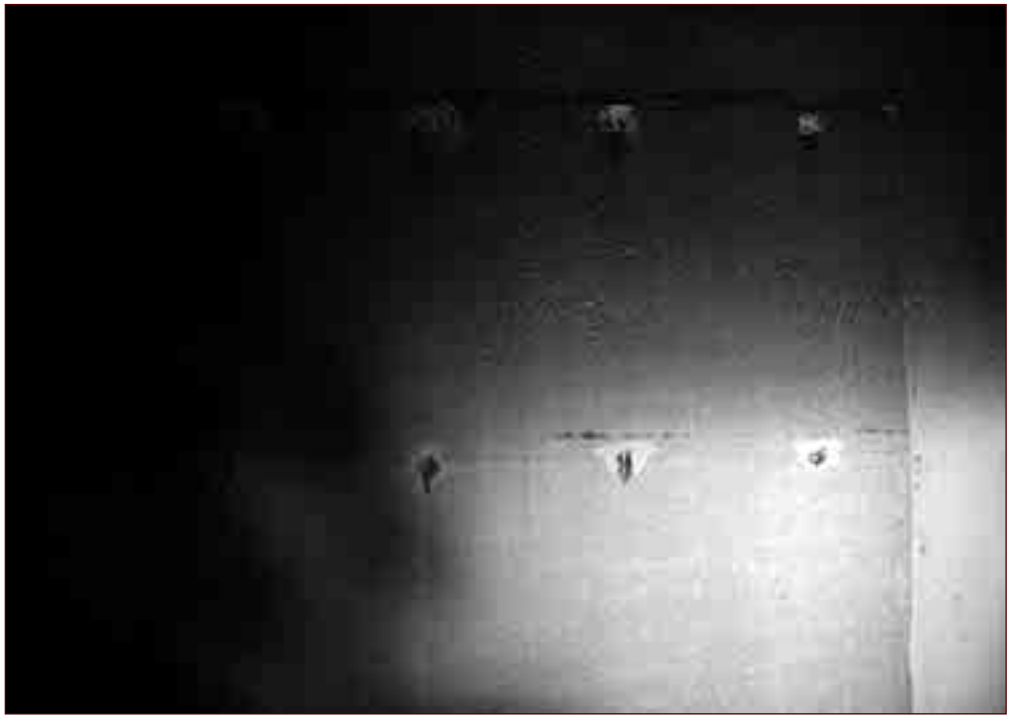

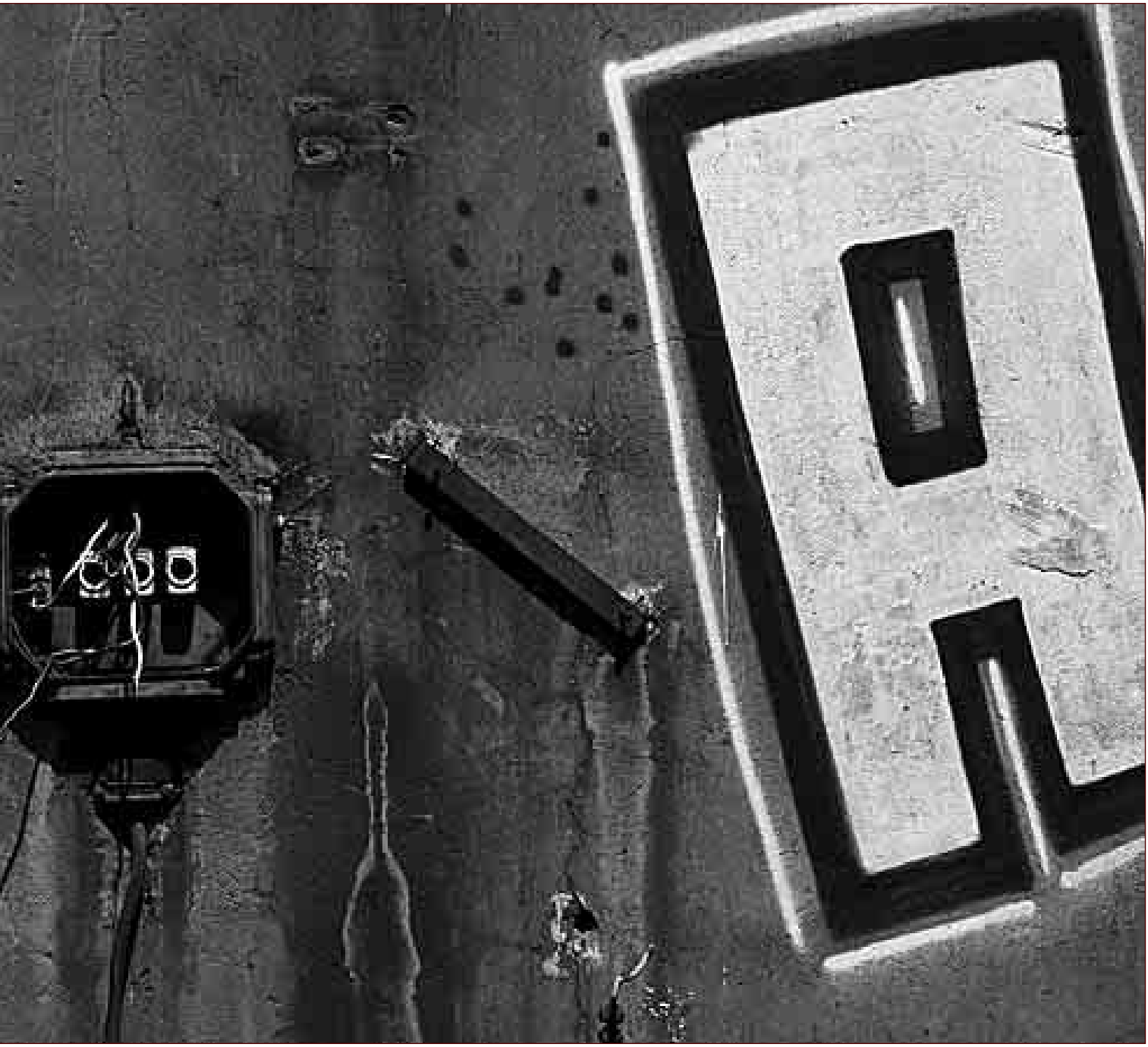

V příštím čísle (vychází 1. prosince 2008) najdete:

Krizi české literatury

Na shledanou příště!

Ne za pomente!